

Kaijonharjun monitoimitalo

Rakennushistoriaselvitys

13.1.2020

Sisällys

1	JOHDANTO	3
2	RAKENNUSHANKKEEN TAUSTAA.....	17
3	OULUN KOULU -ARKKITEHTUURIASENNE	23
4	RAKENNUS VALMIINA.....	27
5	NYKYTILA.....	42
6	YHTEENVETO	53
	LÄHTEET	55

Kohde: Kaijonharjun monitoimitalo, rakennushistoriaselvitys
Tilaaaja: Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut,
Maa ja mittaus
Tekijä: Juha Tamminen, rakennusarkkitehti, Adegate Oy
Kartat: Oulun kaupunki ja Maanmittauslaitos
Valokuvat: Juha Tamminen ja Anne von Hellens, ellei toisin mainita
Raportin laatimisajankohta 10/2019 – 1/2020

Kuva: Oulun kaupunki

1 Johdanto

1.1 Tehtävä

Kaijonharjun ja Linnanmaan alue on yliopiston yhteiskunnallisen vaikuttavuuden takia vetovoimainen ja siksi jatkuvan kehityksen kohteena. Alueen rakenteita uudistetaan ja maankäyttöä tehostetaan.

Kaijonharjun kortteliin 20, tonteille 1 ja 2 on suunnitteilla muutoksia ja täydennysrakentamista, joka toteutetaan tontinluovutuksen konseptikilpailulla.

Muutosten ja suunnitelmien tueksi ja kilpailun lähtötietoaaineistoksi laaditaan rakennushistoriaselvitys, joka kuvaa tontilla 1 sijaitsevan Kaijonharjun monitoimitalon asemaa kaupunkikuvassa, arkkitehtuuria sekä dokumentoi nykytilaa.

Rakennuksen purkaminen halutaan pitää yhtenä vaihtoehtona, ja arvioida mitä vaikutuksia purkamisella olisi kaupunkikuvaan.

Tässä selvityksessä tarkastellaan rakennuksen vaiheita, nykytilaa ja säilyneisyyttä. Sen on tarkoitus toimia yhtenä tausta-aineistona rakennuksen tulevaisuudesta päätettäessä. RHS on laadittu Oulun kaupungin Yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden toimeksiannosta 10/2019 – 1/2020, ja sen on laatinut RA Juha Tamminen.

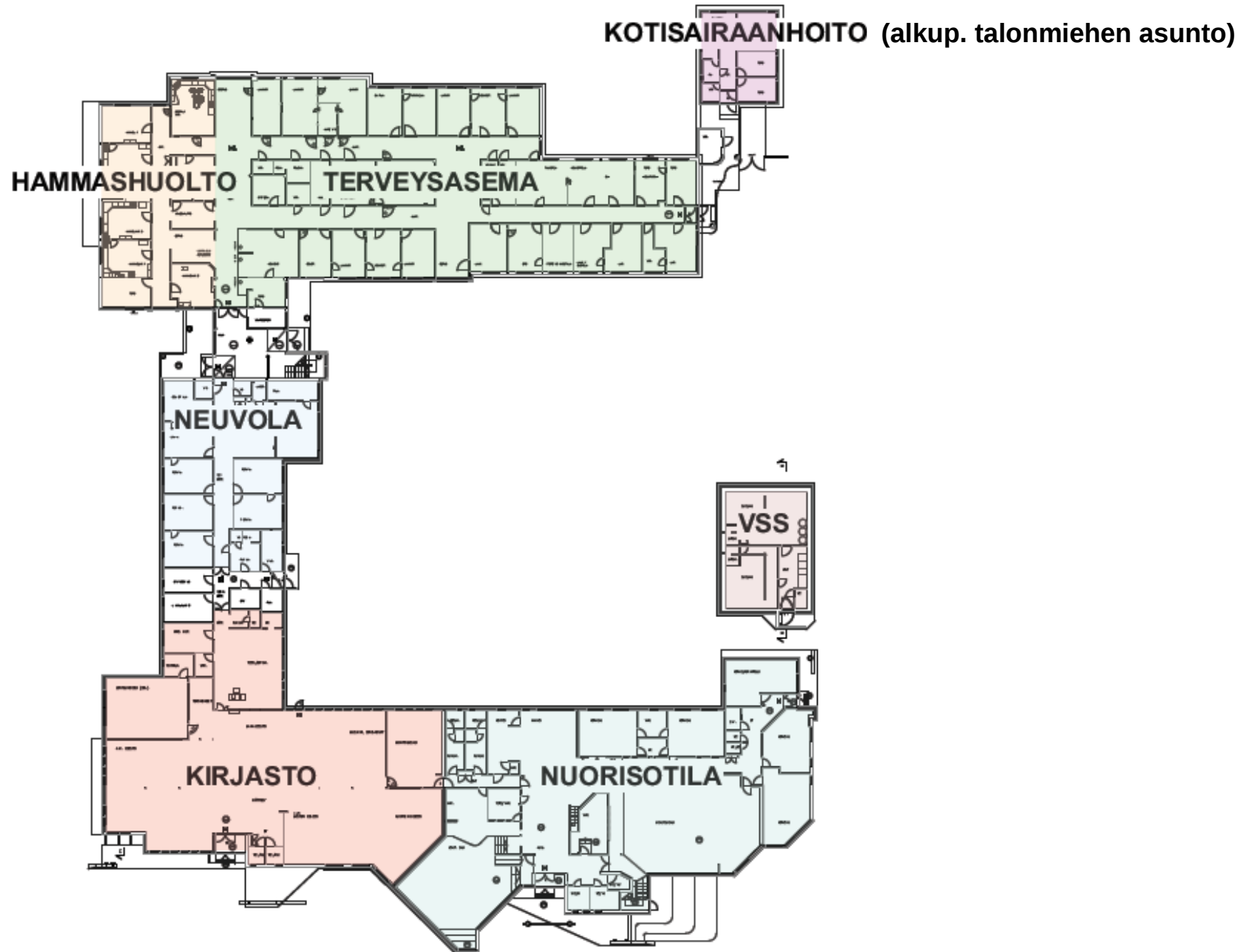

Perustiedot

Kohde	Kaijonharjun monitoimitalo
Sijainti	Kalevalantie 5, 90570 Oulu
Kiinteistötunnus	564-80-20-1
Laajuus	Huoneistoala 3256 hu ² Bruttoala 3748 brm ² Tilavuus 15006 m ³
Tontti	Pinta-ala 11700 m ²
Rakennuttaja	Oulun kaupunki
Omistaja	Oulun kaupunki
Vaihe I 1984 ja vaihe II 1987 Suunnittelijat	ARK: Arkton Suunnitteluryhmä Oy, Kimmo Lehtinen
	RAK: Insinööritoimisto Pekka Heikkilä
	LVI: Ouplan Oy
	SÄH: Sähköinsinööritoimisto Mauri Ketola
Tärkeimmät muutokset	Perusparannus 2009–10: Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy, Kari Huotari
Muutokset	1997 Neuvolan muutos 2003 Terveysaseman muutos 2004 Neuvolan muutos 2005 Terveysaseman muutos 2007 Pihan muutos 2010 Perusparannus 2011 Sisäpihan muutos 2019 Pieniä rakenteellisia korjauksia
Suojelutilanne	Ei suojeltu
Asemakaava	564-1023, vahvistettu 15.6.1983, kiinteistöllä merkintä Y (yleisten rakennusten korttelialue)

Rakennuksen osat

1.2 Aineisto

Tietoa on haettu monista erilaisista lähteistä. Alkuperäiset piirustukset ja työselitykset ovat olleet käytettävissä Oulun tilapalveluiden arkiston kautta, kuten myös nykytilaa kuvaavat ajan-
tasapiirustukset. Rakennuksesta on tehty myös useita kuntoarvioita ja-tutkimuksia. Niistä tuorein vuodelta 2018 on ollut kattava lähde rakennuksen kunnon ja rakenteiden osalta. Oulun koulun arkkitehtuuriasenteesta saimme ammennettua tietoa Arkkitehti -lehden artikkeleista, sekä Anni Vartolan väitöskirjatutkimuksesta että Anna-Maija Ylimaulan ja Reijo Niskaaren aihetta käsittelevästä kirjasta.

Kohteen suunnitelleen arkkitehtitoimiston Arkton Suunnitteluryhmä Oy:n osakasta Harri Lindroosia haastateltiin sähköpostitse ja puhelimitse, peruskorjauksen arkkitehtia Kari Huotaria puhelimitse ja Oulun kaupungin rakennuttajaa Eero Kerästä sähköpostitse. Rakennusta tutkittiin paikan päällä kerran, ja samalla dokumentoitiin valokuvaamalla. Lisäksi ympäristöä käytiin kuvaamassa kerran. Karttojen pohjana on aineistoja Oulun kaupungin karttakauppalvelusta, maanmittauslaitokselta ja Googlen Maps-palvelusta.

Julkisivujen osat: paikalla muurattu Soinlahden punainen tiiliseinä puolen kiven limityksellä, vaalea konesaumattu teräspeltikatto, vaaleanharmaaksi maalattu betonisokkeli ja valkoiset puuosat sekä ikkunat. Korkeat ikkunat rytmittävät pitkiä julkisivuja.

1.3 Kohde

Kaijonharjun monitoimitalo on rakennettu kahdessa vaiheessa 1984 ja 1987 keskeiselle paikalle Kaijonharjun ostoskeskuksen tuntumaan ja kerrostaloalueen keskelle.

Uudisrakennuksen molemmat vaiheet suunnitelti Arkton Suunnitteluryhmä Oy, ja pääpiirustukset on allekirjoittanut arkkitehti Kimmo Lehtinen.

Rakennukseen on sittemmin tehty lukuisia pieniä täydennyksiä ja korjauksia. Mittavin on 2010

valmistunut peruskorjaus. Jo tätä ennen talonmiehen asuntoon oli tehty käyttötarkoituksen muutos, jossa asuintilasta tuli kotisairaanhoidon tukikohta.

Rakennus on edelleen osittain käytössä: kirjasto- ja nuorisotilat toimivat alkuperäisissä käyttötarkoituksissaan, sen sijaan terveysseman ja kotisairaanhoidon tilat ovat tyhjiillään.

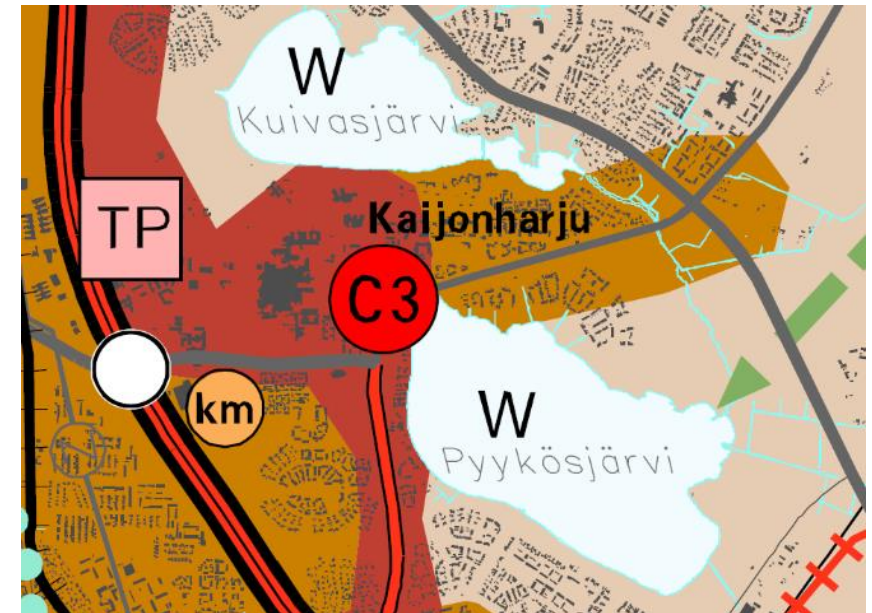

1.4 Kaavatilanne

Maakuntakaava

Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan kokonaismaakuntakaava sekä 1., 2. ja 3. vaihe-
maakuntakaava. Maakuntakaavassa alue on
ositettu taajamatoimintojen alueeksi (A).
Kaijonharjun monitoimitaloa ei ole määritelty
maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi
kulttuuriympäristöksi. Lähistöllä sijaitsevilla Oulun
normaalikoulun ala-asteella, Oulun normaali-
koulun yläasteella ja lukiolla tämä merkintä on.
Lisäksi Pyhän Luukkaan kappeli on valtakun-
nallisesti arvokas kohde.

*Ote uuden Oulun yleiskaavasta
2050, kaavakartta 1.*

Yleiskaava

Haukiputaan, Kiimingin, Oulunsalon ja Yli-lin
kunnat sekä Oulun kaupunki muodostivat vuo-
den 2013 alussa uuden kunnan, jonka maan-
käytön ohjaamiseksi on laadittu Uuden Oulun
yleiskaava 2050. Kaupunginvaltuusto hyväksyi
yleiskaavan 18.4.2016 § 25. Siinä Kaijonharjun
keskus on kaavakartta 1 mukaan kaupunkike-
hittämisvyöhykkeellä 3, joka on kaupunkikehä.
Kaavakartalla 2 monitoimitalon kortteli on alu-
eella C-3, joka tarkoittaa paikalliskeskusta, kes-
kustatoimintojen aluetta.

*Ote uuden Oulun yleiskaavasta
2050, kaavakartta 2.*

Asemakaava

Alueella on voimassa oleva asemakaava 564-1023, joka on vahvistettu 15.6.1983. Kiinteistöllä on merkintä Y, yleisten rakennusten korttelialue. Sallittu kerrosluku II. Tontilla on myös kaavamääräyksellä suojeltuja puita.

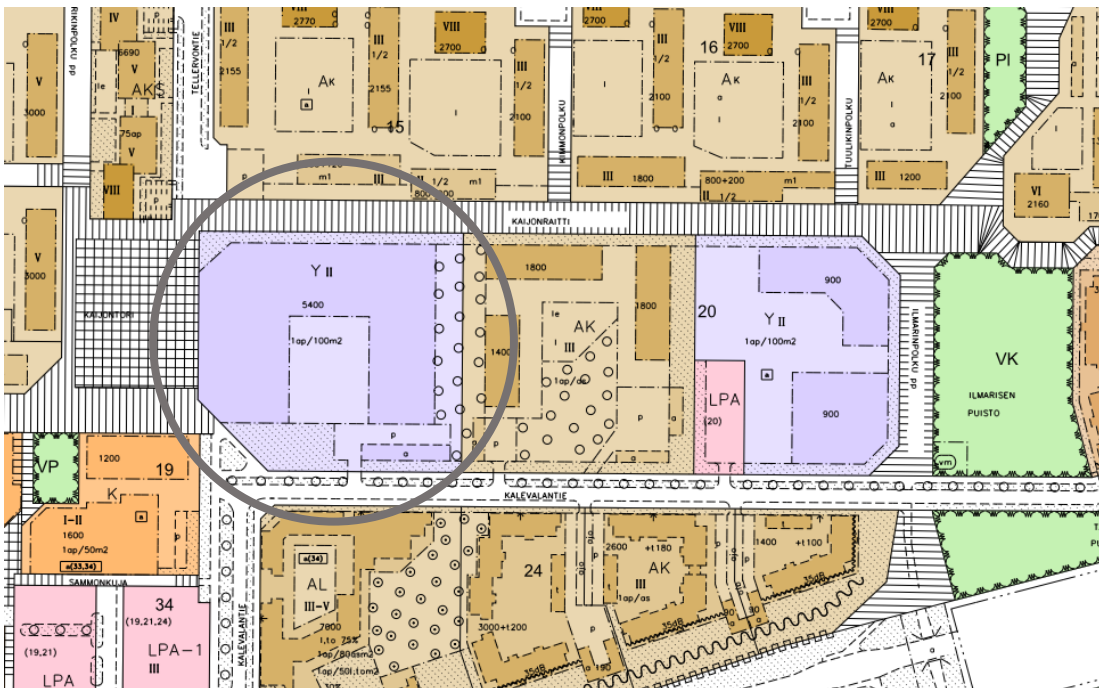
1.5 Ympäristökuvaus

Kohde sijaitsee Oulun kaupungin Kaijonharjun kaupunginosassa, joka on muodostunut Kuivasjärven ja Pyykösjärven väliselle kannakselle, Oulun yliopiston itäpuolelle. Se on yksi Kaijonharjun suuralueen kuudesta kaupunginosasta. Asukkaita Kaijonharjussa on noin 4000, mutta alue muodostaa Linnanmaan kanssa melko yhtenäisen kokonaisuuden.

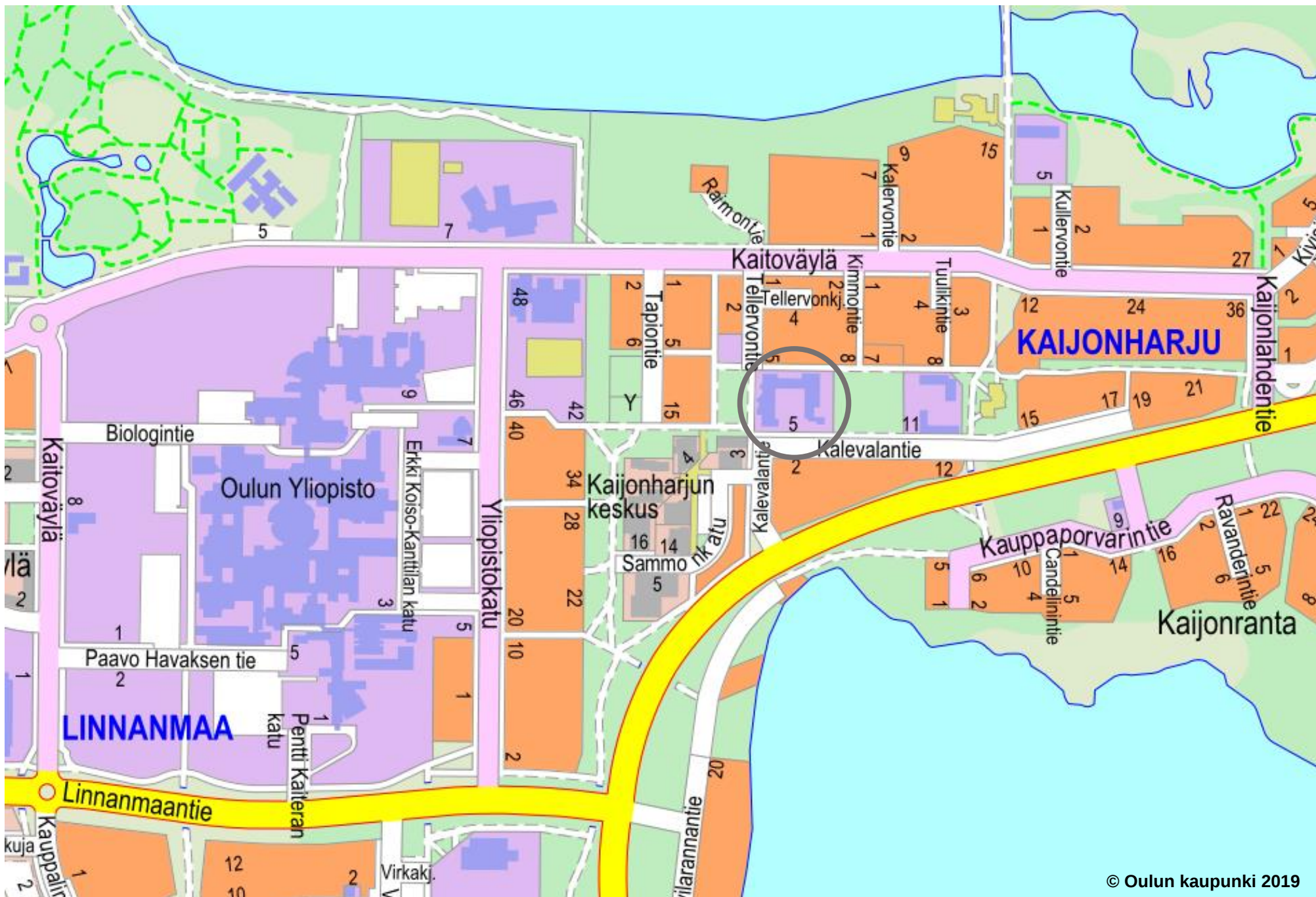
Kaijonharju on kaavaltaan melko selkeälinjainen. Keskeisen rakennuskannan muodostavat asuinkerrostalot. Korttelirakenteet vaihtelevat puoliavoimista avoihin. Kerroskorkeudet pysyttelevät pääosin kohtuullisina, ainoastaan PSOAS:in 1990-luvulla rakennuttama opiskelijatalo monitoimitalon naapurustossa on alueen dominantti, joka kurottaa kahdeksan kerroksen korkeuteen. Rakennuskanta on olemukseltaan vaihtelevaa jo senkin vuoksi, että se on peräisin eri vuosikymmeniltä. Kaupunkikuva ei siis ole kovinkaan yhtenäinen, joskin se on muotoutunut kaavallisen idean ympärille kaupunkikuvaltaan kerrokselliseksi lähiöksi.

Aivan monitoimitalon vieressä, kirjaston sisäänkäynnin edustalla, on pieni aukio, Kaijontori. Aukion laidalla on 1960–70-luvuilla rakennettu ostoskeskus. Talon pohjoispuolella, kevyen liikenteen väylän takana, on useamman korttelin kokonaisuus 1970-luvun kerrostaloja. Itäpuolella on tyhjä rakentamattomaksi jäänyt tontti, ja sen takana kaksi matalaa päiväkotia. Toinen niistä on valmistunut 1984, ja toinen on 2010-luvulta. Päiväkodeista vanhempi sisältää Oulun koulun hengessä suunniteltuja yksityiskohtia. Eteläpuolella, Kalevalantien takana, on 1990-luvun punatiilisiä asuinkerrostaloja.

Monitoimitalo avautuu kahteen suuntaan: sisäpihansa kautta etelään Kalevalantielle, ja länteen Kaijontorille. Sisäpihalla on sisäänkäynti nivelosan kautta neuvola- ja terveysasemasiipeen, Kaijontorin puolelta kirjastoon, nuorisotilaan ja päiväkotiin. Pohjoispuolinen julkisivu Kaijonraitille päin on sulkeutuneempi, joskin sieltä on toinen sisäänkäynti terveysaseman tiloihin.

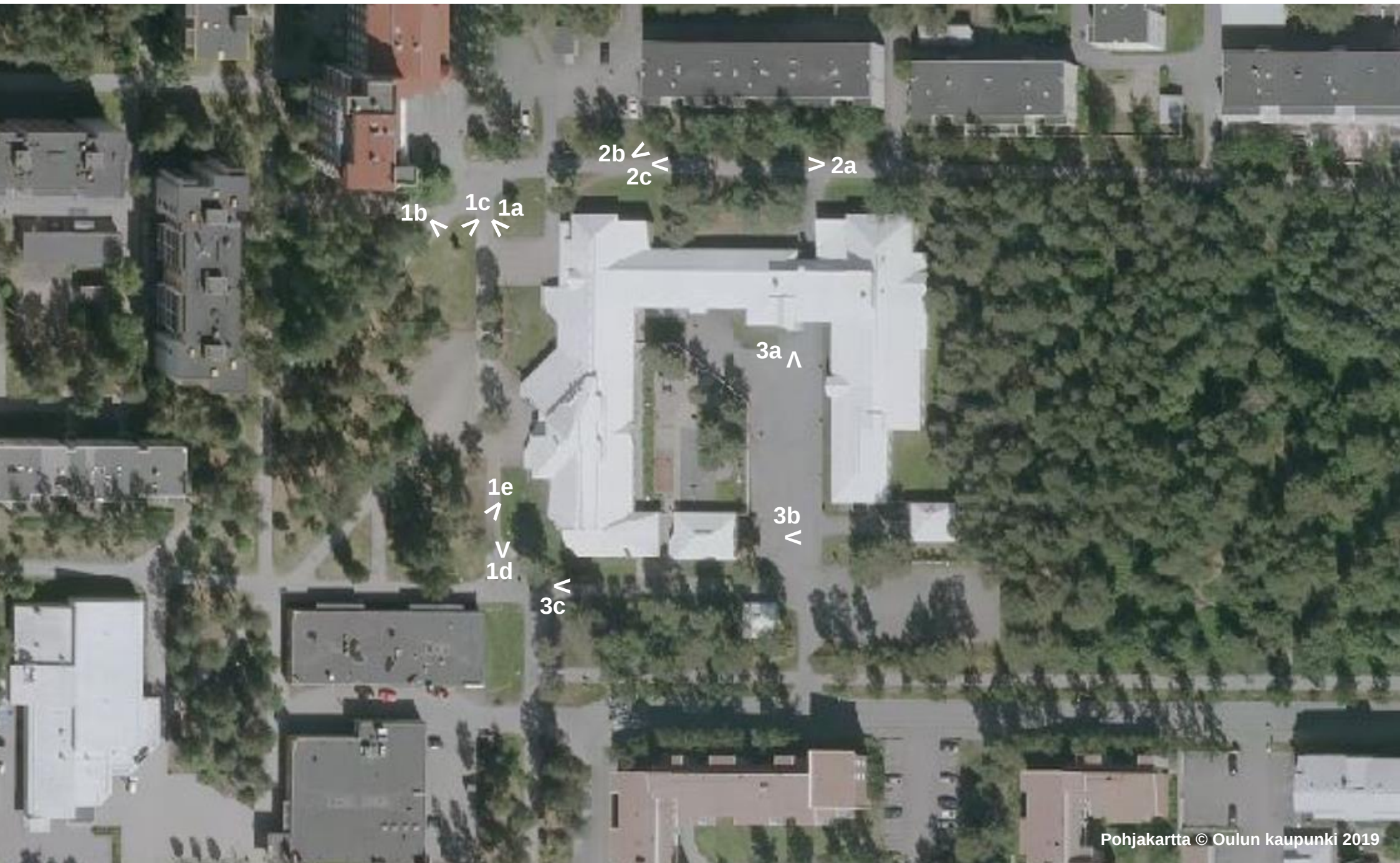
Ote voimassa olevasta asemakaavakartasta.

Sijainti kaupunginosassa.

Rakennuksen liittyminen ympäristöön

Oheiseen ilmapäätävään on merkitty seuraavien sivujen valokuvien paikat ja kuvaussuunnat.

Näkymiä puistomaisen Kaijontorin puolelta. Torilla on taiteilija Raimo Metsänheimon veistos Tiedonjano vuodelta 1987. Liikekeskuksen lähin rakennus Kaijontorin eteläpuolella on matala ja tasakattoinen.

2a

2b

2c

Näkymiä Kaijonraitilta.

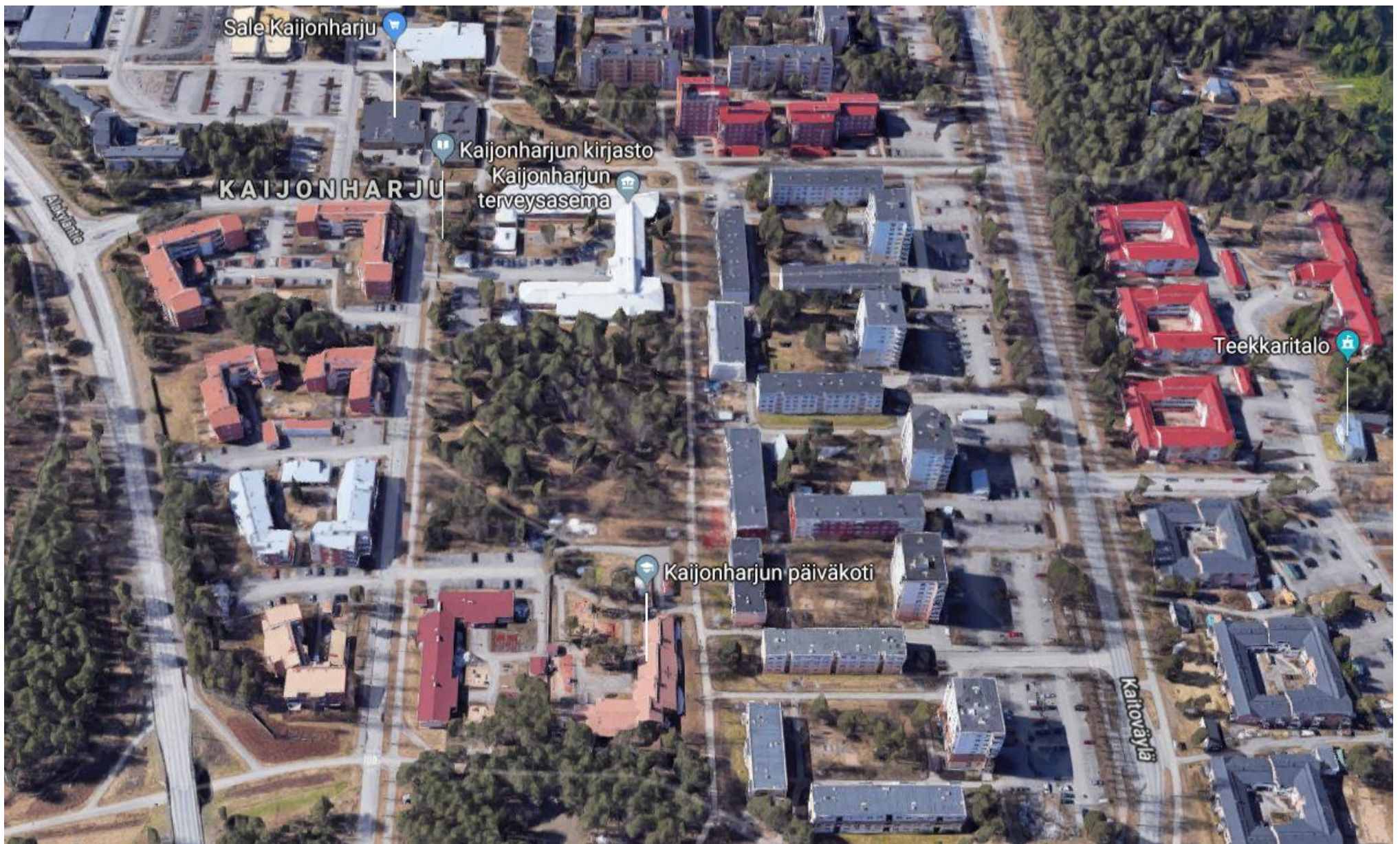
Korkea punatiilinen kerrostalo on PSOAS 14 opiskelijatalo, jonka korkein osa muodostaa päätteen tärkeälle läpikulkureitille. Se näkyy maamerkinä myös monitoimitalon pihalle.

Kaijonraitin pohjoispuolella on matalampia kerrostaloja.

Rakennuksen itäpuolella oleva rakentamaton tontti on metsikköä.

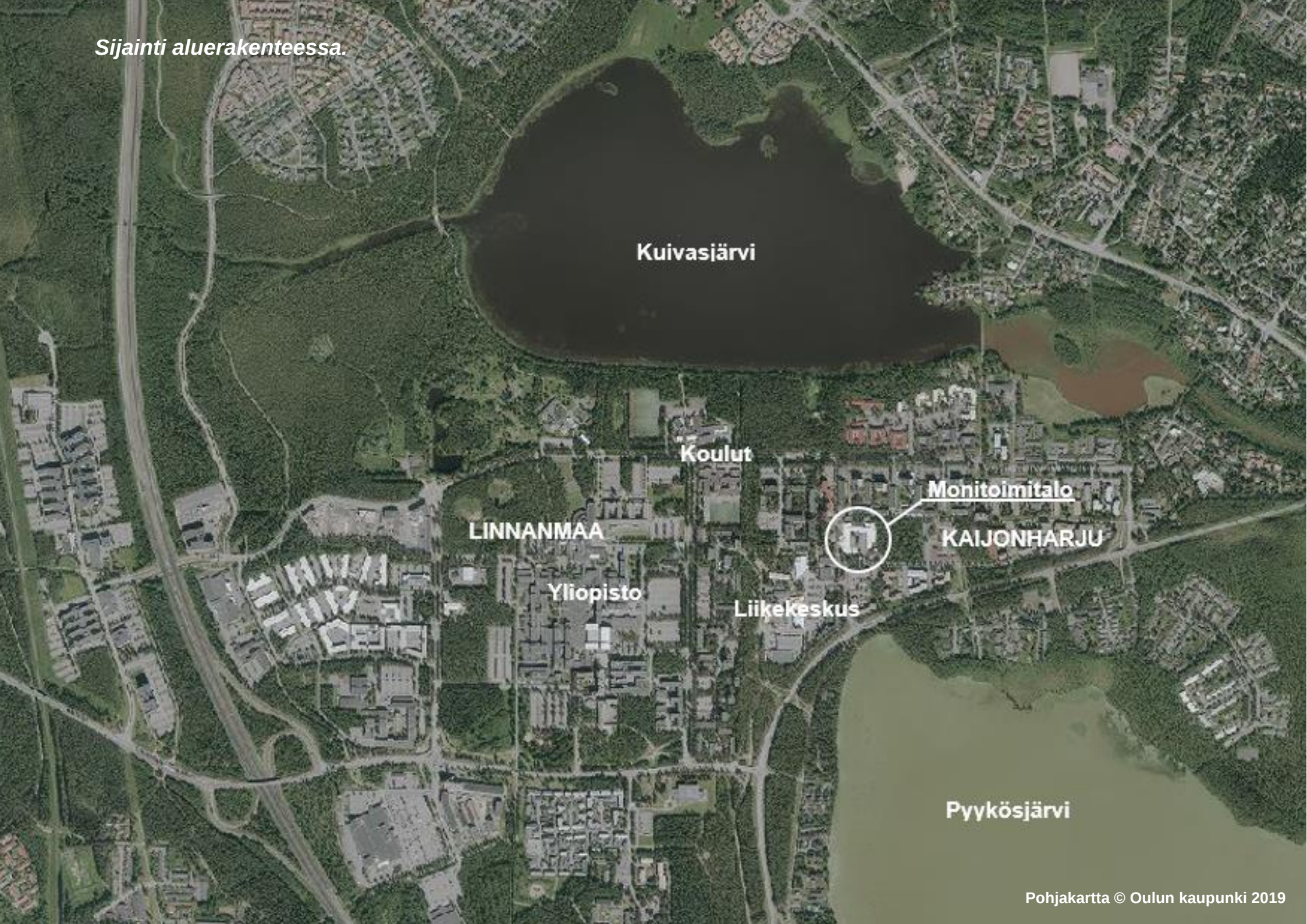
Kalevalantien puolelle jää puustoinen kaistale erottamaan rakennusta ja sen sisäpihaa katualueesta. Kalevalantien toisella puolella on kerrostaloja.

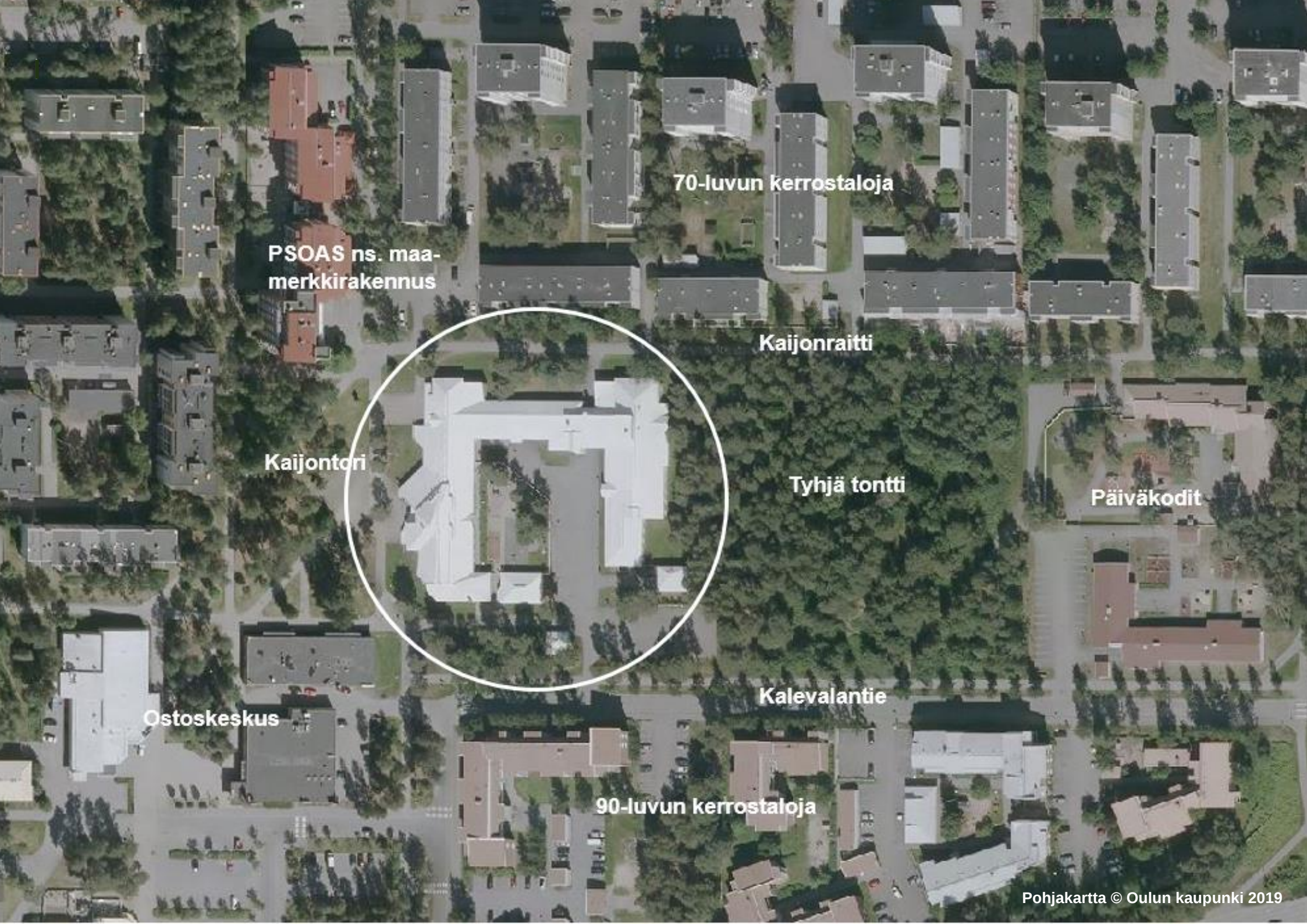

Viistoilmakuva idästä. Kaupunkikuva muodostuu lähinnä 1970-, 80-, 90-, 2000-luvun rakennuksista. Monitoimitalon valkoinen katto erottuu hyvin ilmakuvista. (Lähde: Google Maps)

Sijainti aluerakenteessa.

70-luvun kerrostaloja

PSOAS ns. maa-
merkkirakennus

Kaijonraitti

Kaijontori

Tyhjä tontti

Päiväkodit

Ostoskeskus

Kalevalantie

90-luvun kerrostaloja

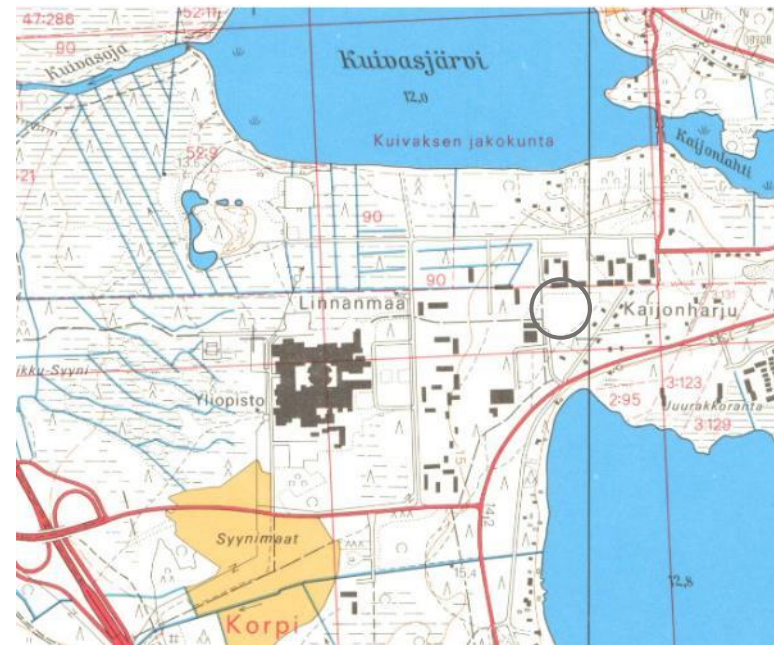

Monitoimitalon tontti

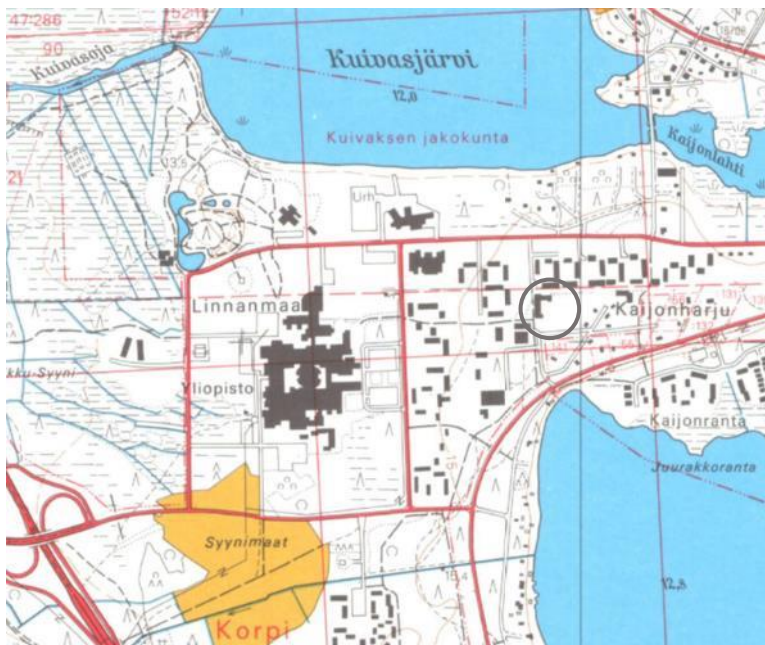
Kartoja Kaijonharjun alueesta eri vuosilta. Niistä näkee rakennuskannan vaihteittaisen kehittymisen. Vuoden 1989 kartan ilmakuvaus on vuodelta 1985 – siksi monitoimitalo ei näy siinä vielä kokonaisuudessaan. (Lähde: Maanmittauslaitos)

1965

1981

1989

2019

2.2 Monitoimitalo

Suomessa alkoi sotien jälkeen rakennemuutos, joka aiheutti voimakkaan kaupungistumisen. Muuttoliike kaupunkiin ja suurten ikäluokkien syntyminen kasvattivat myös Oulun asukasmäärää voimakkaasti. Tämä tiesi erilaisten peruspalveluiden kysynnän kasvua, etenkin kuntien tehtäväkenttä oli laajentunut 1980-luvulla. Terveystieteiden- ja neuvolapalvelujen tarjoaminen olivat tyypillisesti tällaisia tehtäviä, mutta myös kulttuuripalvelut kuten kirjastot.

Tällöin alkoi muodostua ilmiö tuoda näitä palveluita lähioihin, sen sijaan että ne olisi keskitetty isompiin kokonaisuuksiin. Palveluita pyrittiin sijoittamaan samaan kiinteistöön, yleensä keskeiselle paikalle lähiötä tai kaupunginosaa. Näin syntyivät monitoimitalot tai palvelukeskukset, tai monipalvelukeskukset, kokonaisuuden palveluvalikoimasta riippuen.

2.3 Vertailukohde

Vertailevana esimerkkinä otamme 1980-luvun tyypillisempää monitoimitalorakentamista edustavan Suutarilan palvelukeskuksen Helsingissä. Rakennus on valmistunut vuonna 1982, ja se sijoittuu Suutarilan ja Siltamäen rajalle. Se sisältää suunnilleen samat palvelut kuin Kaijonharjun monitoimitalo: kirjaston, hammashoitola, nuorisopalvelukeskuksen sekä lasten päiväkodin. Lisäksi tähän kohteeseen sijoittuu kaupunginosan ala-aste.

Perusratkaisultaan rakennus on monisakarainen kaksikerroksinen punatiilitalo, jonka

raskaahko massoittelu, elementtijulkisivut, nauhaikkunat sekä vähäinen detaljointi edustavat aikakaudelle tyypillisempää modernia lähestymistapaa. Yhteisestä julkisivumateriaalista huolimatta se siis poikkeaa olennaisesti Kaijonharjun monitoimitalosta.

Kohteen sijainti on alueellaan keskeinen, mutta sen asema ei mitenkään erityisesti korostu ympäristössään. Arkkitehtoniselta ilmaisultaan rakennus on anonyymi ja paikkaan sitomaton, toisin kuin Kaijonharjun monitoimitalo, joka on helposti tunnistettava, ja luo vahvaa identiteettiä ympäristöönsä.

1980-luvun modernismia: Suutarilan palvelukeskuksen yleisilme. ATR-toimistot Oy, arkkitehti Marja Pekkala.

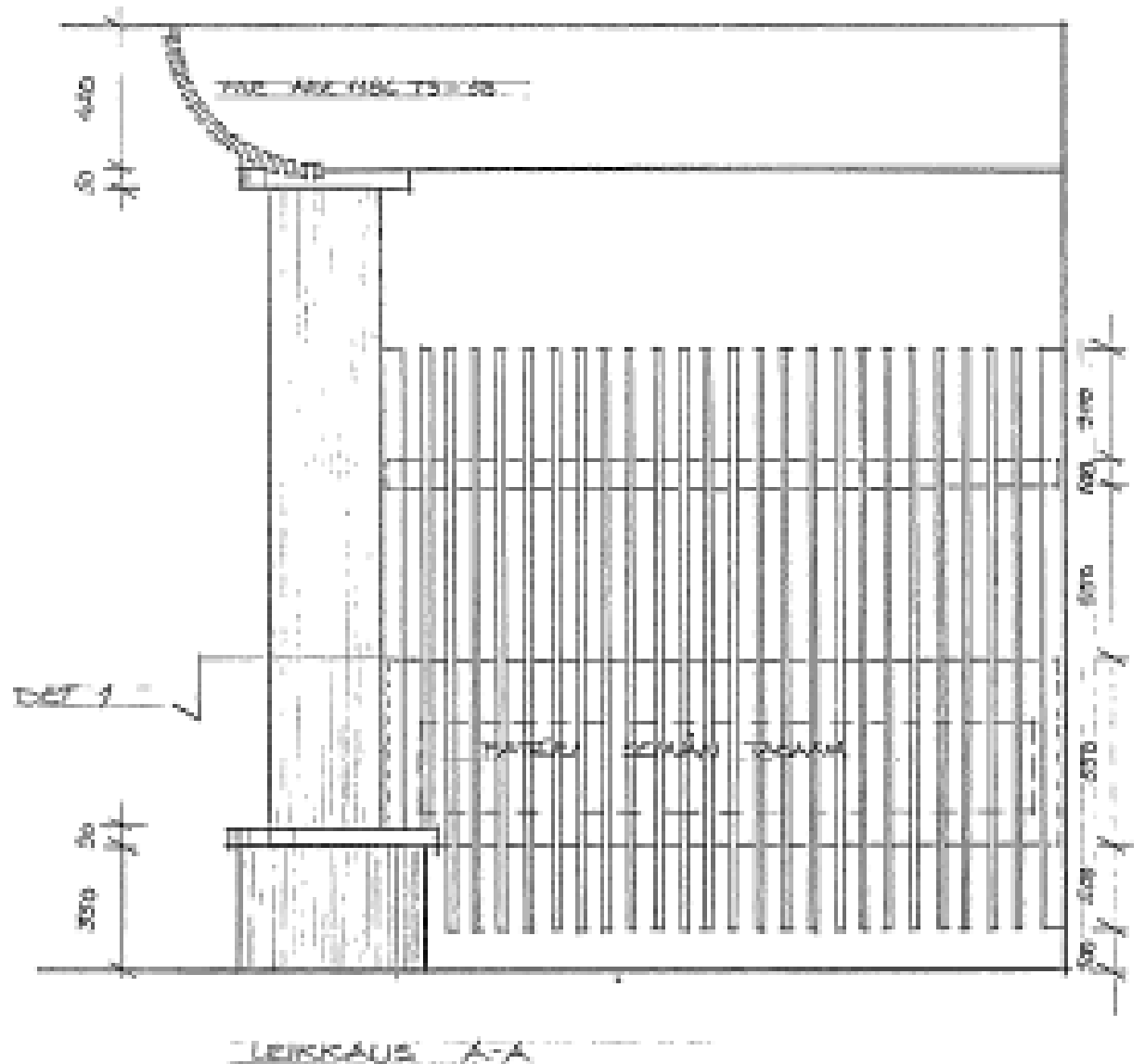

2.4 Kohteen suunnittelu

Kaijonharjun monitoimitalon suunnittelu alkoi Oulun kaupungin suorasta tilauksesta, jonka Arkton Suunnitteluryhmä Oy sai vuonna 1983. Tällöin aloitettiin hankkeen ensimmäisen vaiheen suunnittelu, joskin toisen vaiheen toteuttaminen myöhemmin oli jo tiedossa, ja tähän varauduttiin sekä asemakaavassa että ensimmäisen vaiheen suunnittelussa. Toimistolla suunnittelua alkoi vetää arkkitehti Seppo Huttu-Hiltunen (1952–2017). Mukana oli myös arkkitehti Aarni Raila, sekä muita Arktonin työntekijöitä vaihtelevissa rooleissa. Jonkin verran detaljeja piirsi myös Kari Huotari, joka sittemmin oman toimistonsa nimissä suunnitteli kohteeseen peruskorjauksen.

Hankkeen lupapiirustukset on allekirjoittanut toimiston osakas, arkkitehti Kimmo Lehtinen. Kohteen suunnittelu lieene edennyt ilman suurempaa dramatiikkaa, sillä aikalaisilla ei ollut mitään erityisiä muistiin jääneitä yksityiskohtia hankkeen vaiheista. Huttu-Hiltusen valitsema linja tehdä rakennuksesta Oulun koulun aatemaailmaa edustava ei ollut noina vuosina Arktonissa poikkeuksellinen, mutta silti harvinaisempi. Muita vastaavaa muotokieltä edustavia kohteita olivat muun muassa lin ja Sotkamon kirjastot, sekä Sotkamon keskustan kauppakeskus.

Kohteen suunnitteluvaiheeseen panostettiin: suunnittelun perusteellisuus ja yksityiskohtaisuus paljastuu kymmenistä käsin piirretyistä detaljipiirustuksista, joissa yksilölliset rakenteet on esitetty jopa 1:1 -mittakaavassa.

Detaljipiirros sisätiloissa olevasta ritiläseinäkkeestä.

2.5 Arkton Suunnitteluryhmä Oy

Kohteen arkkitehtisuunnittelusta vastasi oululainen Arkton Suunnitteluryhmä Oy. Toimiston perustivat 1960-luvulla alun perin Arkton Oy -nimisenä arkkitehdit Kimmo Lehtinen ja Pekka Martikainen. Myöhemmin osakkaiksi tulivat myös Heikki Aronpää ja Aarne Tarumaa, joka työskenteli myös Oulun yliopiston professorina.

Vuosikymmenten kuluessa yrityksen omistuspohjassa ja liiketoiminnassa tapahtui muutoksia, joiden perua on myös nimenmuutos Arkton Suunnitteluryhmä Oy:ksi. Martikaista lukuun ottamatta muut osakkaat jäivät pikkuhiljaa kukin vuorollaan pois Arktonin palveluksesta. Martikainen sen sijaan jatkoi 2000-luvun puolelle kumppaninaan arkkitehti Harri Lindroos, joka siirtyi 1990-luvulla toimiston pitkäaikaisen työntekijän roolista osakkaaksi. Arkton Suunnitteluryhmä Oy jatkoi toimintaansa Lindroosin luotsaamana vuoteen 2018 saakka. Enimmillään toimistolla oli töissä 21 henkilöä kolmessa toimipisteessä, eli kyseessä oli tuolloin yksi Oulun suurimmista arkkitehtitoimistoista. Myös koko maan mittakaavassa Arkton oli merkittävä toimija.

Toimiston historiaan sisältyy paljon hankkeita eri puolilla Suomea sekä jonkin verran vientikohteissa. Keskeisimpiä maantieteellisiä alueita olivat Oulun seutu ja Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi ja Koillismaa, sekä Etelä-Suomi. Lisäksi vientikohteita oli muun muassa Pietarissa, Moskovassa, Kostamuksessa ja Saudi-Arabiassa.

Toimiston kohteet olivat monipuolisia. Julkisista rakennuksista mainittakoon esimerkkeinä Iso-Syötteen kansallispuiston Luontokeskus, valtion virastotalot Kajaanissa, Kajaani-halli, maailman ensimmäinen hiihtoputki sekä Half-Pipeputki Sotkamon Vuokatissa. Lisäksi tuotantoon kuului satoja asuntokohteita, yksi niistä Oulun asuntomessuilla 2005, sekä paljon matkailurakennuksia, joista huomattava osa sijaitsee Syötteen alueella Pudasjärvellä. Toimisto laati myös useita kaava-suunnitelmia. Olipa Arkton merkittävässä roolissa myös Jukolan Viestin kilpailualueen suunnittelussa Iso-Syötteellä vuonna 1988.

Ympäristön kehittämishankkeita oli lukuisia, muun muassa Sotkamon Hiukan ulkoilu- ja virkistysalueen kunnostamis- ja kehittämissuunnittelu sekä Iso-Syötteen tekojärven ideointi ja kehittäminen.

Toimisto ei ollut erityisesti suuntautunut Oulun koulun arkkitehtuuriin, vaikka Kaijonharjun monitoimitalo vahvasti tätä aatemaailmaa edustaakin. Sen lisäksi Oulun koulun muotokieltä käytettiin muutamassa julkisessa kohteessa. Arktonin lähestymistapaa voisi luonnehtia niin, että kohteet suunniteltiin toimeksiantojen vaatimuksia kunnioittaen, ei niinkään tiettyjä arkkitehtuuri-ihanteita noudattaen. Suunnittelun laatu pyrittiin kuitenkin pitämään korkeana.

Toimiston ilmapiiri on ollut tarinoiden perusteella varsin epämuodollinen. Tässä mielessä työskulttuuri oli kaikesta aikaansa edellä. Kun osa toimijoista oli vieläpä varsin värikkäitä persoonallisuuksia, mahtui matkan varrelle monia mielenkiintoisia tapahtumia ja sattumuksia.

Rakennus 2. vaiheen valmistumisen jälkeen. (Kuvat: Oulun kaupunki).

3 Oulun koulu -arkkitehtuuri- asenne

3.1 Yleistä

Vuosikymmeniä arkkitehtuurissa vallalla ollut modernismi alkoi saada haastajia 1970-luvulla. Suomessa ehkä näkyvin vastaliike oli Oulun koulun nimeä kantanut arkkitehtuuriasenne, joka nimensä mukaisesti syntyi Oulun yliopiston opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden nuorten arkkitehtien keskuudessa. Oulun koulu -termi tiettävästi lausuttiin ensimmäistä kertaa, kun arkkitehtiosasto vietti 20-vuotisjuhlia 1970-luvun lopussa oppilastöiden näyttelyn merkeissä.

Modernismin haastaminen ei ollut ainutkertaista. sillä vastaavia ajatuksia oli syntynyt jo vuosia aiemmin eurooppalaisessa taidemaailmassa, muun muassa kirjallisuudessa. Suomen arkkitehtuurissa Oulun koulu lienee kuitenkin voimakkain vaihtoehto vuosikymmeniä vallinneelle modernismille, sekä samalla vasta-voima teolliselle sarjatuotannolle ja anonyymille elementtirakentamiselle.

Arkkitehtiylioppilaat Reijo Niskasaari, Kari Niskasaari, Ilpo Väisänen ja Kaarlo Viljanen voittivat 1980 Kiuruveden kunnantalon arkkitehtikilpailun suunnitelmalla, joka perustui ajatukseen ammentaa muotokieli paikallisuudesta ja perinteestä. Tämän katsotaan olleen ensimmäisen Oulun koulun asennetta edustavan suunnitelman. Mutta Oulun Koulun tunnetuin ja puhdaspiirteisinkin kohde on 1982 valmistunut Oulunsalon kunnantalo, joka on samojen suunnittelijoiden käsialaa.

Oulun koulun muotokieli kunnioitti perinteitä ja ammensi aiheita paikallisuudesta. Runsas puunatiilen käyttö julkivivuissa, harjakatot, ruutuikkunat, pylväiköt ja muut ilmeikkäät yksityiskohdat, kuten myös paikallarakentaminen ja paikallisten materiaalien käyttö, olivat tuon muotokielen ilmaisukeinoja. Kyseiset piirteet olivat vieraita tiukalle modernismille.

Sittemmin suuntaus vaikutti erityisesti Oulun seudulla, mutta myös muualla Suomessa. Kuntien tehtäväkenttä oli laajentunut 1980-luvulla

voimakkaasti, ja sen seurauksena rakennettiin paljon kunnantaloja, päiväkoteja ja kouluja, joita monet oululaisarkkitehdit suunnittelivat.

Oulun koulun asenteen yhtenä tavoitteena oli tuoda uusia ajatuksia ja vaihtoehtoja, jotka kantaisivat suomalaista arkkitehtuuria aina uudelle vuosituhannele. Ja jossakin määrin tässä toki onnistuttiin, vaikka Oulun koulun varsinainen kultakausi jäi noin vuosikymmenen mittaiseksi.

Oulunsalon kunnantalo, 1982, Arkkitehtitoimisto NVV.

3.2 Kaijonharjun monitoimitalo Oulun koulun arkkitehtuuriasenteen osana

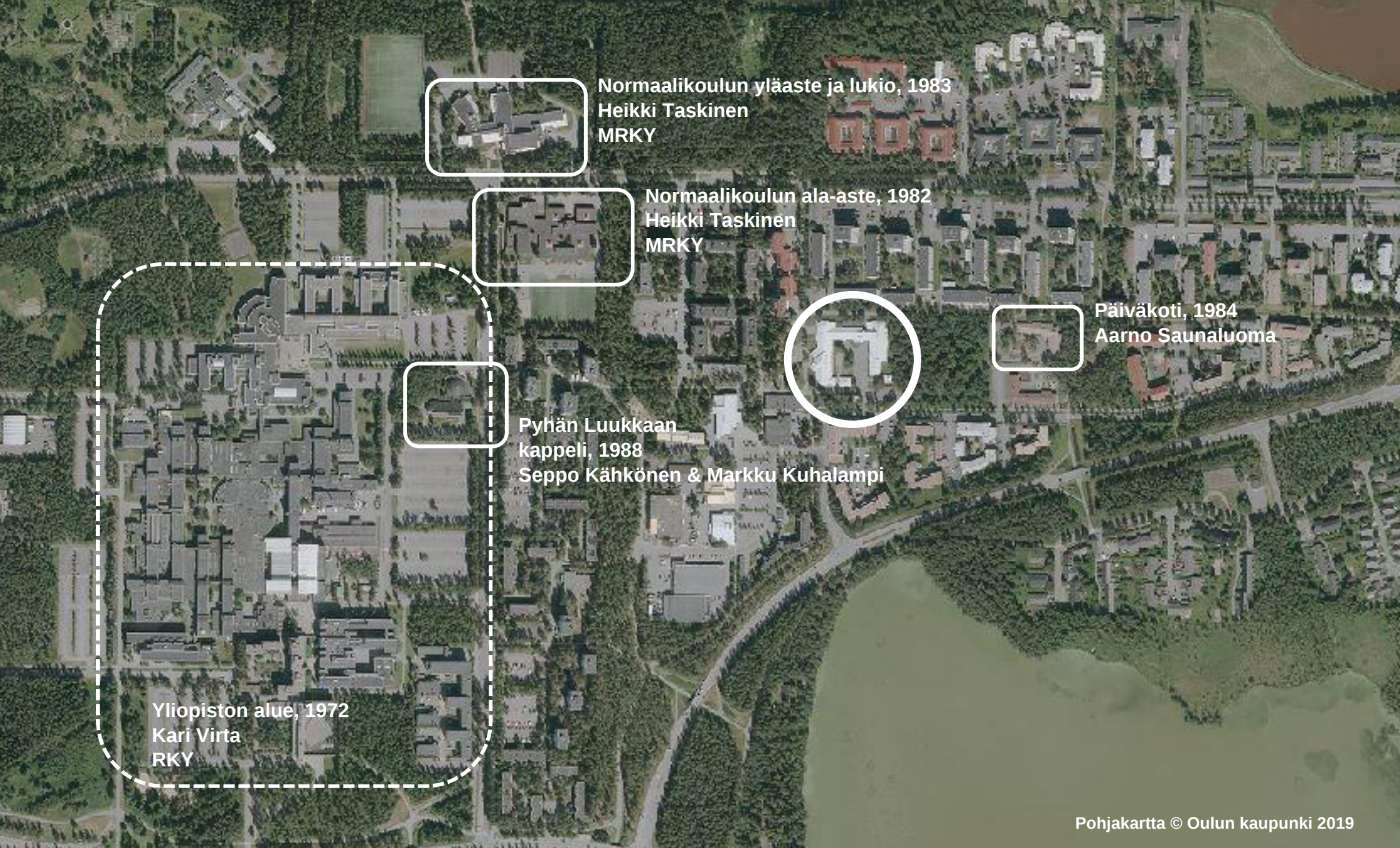
Oulun koulussa voitiin erottaa kolme suuntausta: regionalistinen punatiiliarkkitehtuuri, kansallisromanttinen karelianismi ja postmodernismiin perustuva kansainvälisempi suuntaus. Kaijonharjun monitoimitalo on paikallisuudesta ammentavan regionalistisen punatiiliarkkitehtuurin edustaja.

Oulussa on erilaisia Oulun koulun asennetta edustavia kohteita useita kymmeniä. Ulkoisesti tarkasteltuna Kaijonharjun monitoimitalo on tässä joukossa varsin edustava punatiilikohde. Se kiteyttää asenteen tunnuspiirteitä keskeisillä ominaisuuksillaan: rakennusmassa rajaa selväpiirteisen sisäpihan, punatiili ja maalatut puuosat vaihtelevat julkisivuissa, rakenteellisia detaljeja on runsaasti, jyrkät pylväät kannattelevat moninaisia katoksia, ja polveileva harjakatto muodostaa näkyvän osan rakennusta.

Rakentamisen vaiheistus ja osien erilaiset käyttötarkoitukset näkyvät kuitenkin arkkitehtuurissa: jäljempänä valmistunut terveysasemasiipi on sisätiloiltaan anonyymimpi ja ulkoarkkitehtuuriltaan aavistuksen yksinkertaisempi kuin aiemmin valmistunut kirjasto-nuorisotilasiipi. Jäljempänä valmistunut osa ei sisällä niin paljon detaljointia tai katoksilla leikittelyä. Lähialueella sijaitsee neljä muuta Oulun koulun asennetta edustavaa kohdetta. Pyhän Luukkaan kappeli kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) osana yliopiston aluetta. Normaalkoulun yläaste ja lukio, sekä ala-aste ovat maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (MRKY 2015). Vuonna 1984 valmistuneella päiväkodilla, kuten myöskään monitoimitalolla ei tätä merkintää ole.

Oulun koulun aatemaailmaa kuvastavia piirteitä: voimakkaita muotoja, ruutuikkunoita, mietittyjä yksityiskohtia, yksilöllisiä huonekaluja.

Lähialueen muut ns. Oulun koulun rakennukset ympäröity ehyellä viivalla, ja kerrottu kohde, valmistumisvuosi, suunnittelija.

Muutamia esimerkkirakennuksia Oulusta

Vasemmalla ylhäällä: Nallikarin leirintäalueen vastaanottorakennus, NVÖ 1987

Vasemmalla keskellä: Nallikarin majakka, NVÖ 1988

Vasemmalla alhaalla: Myllyojan seurakuntatalo, Pasanen & Vahtera 1983

Oikealla ylhäällä: Normaalikoulun yläaste ja lukio, Taskinen 1983

4 Rakennus valmiina

4.1 Rakennus käytössä

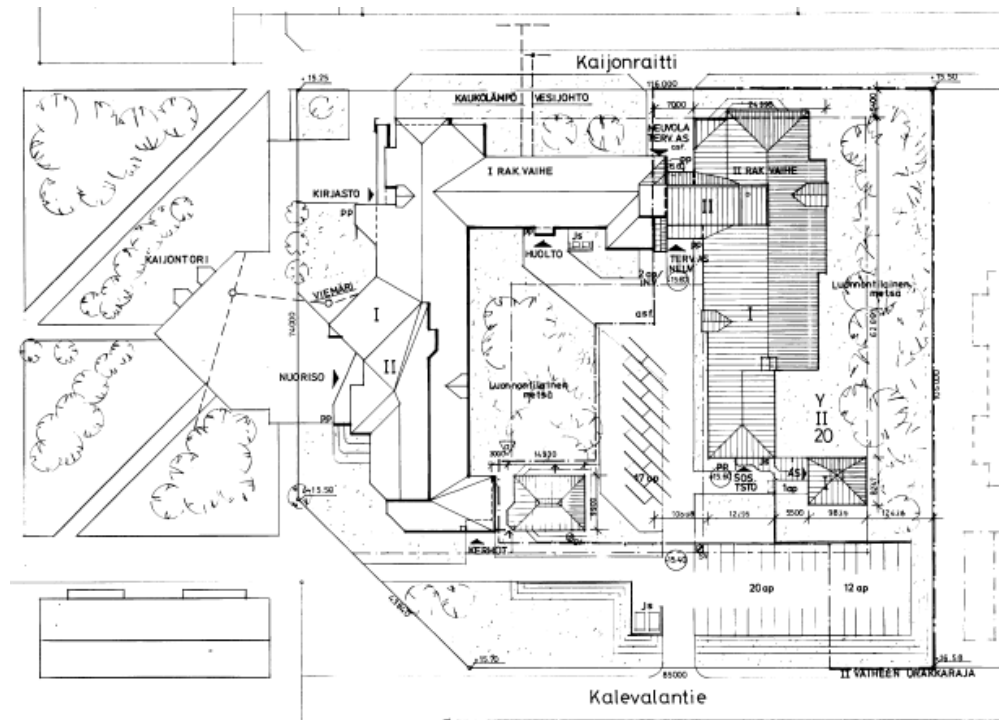
Rakennuksen käyttötarkoitus on toimia monitoimitilana eli yhdistää eri julkisia palveluja saman katon alle. Ensimmäisen vaihteen valmistuttua tiloissa toimivat kirjasto, nuorisotila ja neuvola. Toisen vaihteen valmistuttua toimintansa aloittivat myös terveysasema ja hammashoitola. Myöhemmin osassa nuorisotilaa alkoi lasten päiväkerhotoiminta. Talonmiehen asunto muutettiin kotisairaanhoidon tukikohdaksi 2000-luvulla. Muilta osin rakennuksen toiminta pysyi alkuperäisissä käyttötarkoituksissaan kesään 2019 saakka, jolloin terveysaseman toiminta loppui.

4.2 Arkkitehtoninen ratkaisu

Kaijonharjun monitoimitalon vuonna 1984 valmistunut ensimmäinen vaihe sisälsi: kirjaston, nuorisotilan sekä neuvolan. Vuonna 1987 valmistuneeseen lisärakennukseen sijoituivat terveysasema ja hammashoitola. Lisäksi erillisiin rakennuksiin tehtiin talonmiehen asunto ja väestönsuoja, sekä myöhemmin kalustovarasto. Kokonaisratkaisu muodostaa U-muotoisen, pääosin yksikerroksisen rakennusmassan, joka kiertyy sisäpihan ympärille. Pieniltä osin rakennus on kaksikerroksinen. Kirjasto ja nuorisotila sijoituivat rakennuksen läntiseen siipeen, terveysasema itäiseen siipeen ja neuvola niiden väliseen nivelosaan.

Sisäpihalle sijoittuu pieni lasten leikkipuisto sekä pysäköintialue, jolle saavutaan etelän suunnasta Kalevalantieltä. Alkuvaiheessa leikkipuiston paikalla oli luonnontilainen metsä, mutta se muutettiin myöhemmin leikkipuistoksi päiväkerhotoiminnan tarpeisiin. Terveyskeskuksen ja neuvolan sisäänkäynnit ovat sisäpihalta ja Kaijonraitilta, kun taas kirjastoon ja nuorisotiloihin käynti tapahtuu lännen puolelta Kaijontorilta.

Sisätilat ovat suurimmalta osaltaan valoisia ja niistä on näkymiä ulos. Terveysaseman odotustiloissa ja nuorisotiloissa on lisäksi näyttäviä, korkeita ikkunaseiniä. Kirjasto ja nuorisotilat muodostuvat eri kokoisista ja huonekorkeudeltaan vaihtelevista tilasarjoista, kun taas neuvola ja terveysasema perustuvat käytäväratkaisuihin, mikä lienee seurausta tilojen erilaisista käyttötarkoituksista. Ensimmäisenä valmistunut läntinen osa sisältää myös enemmän rakenteellista detaljointia kuin jäljempänä valmistunut itäinen osa.

Alkuperäinen asemapiirros II-vaiheen suunnitelmasta vuodelta 1986.

4.3 Rakennerratkaisut

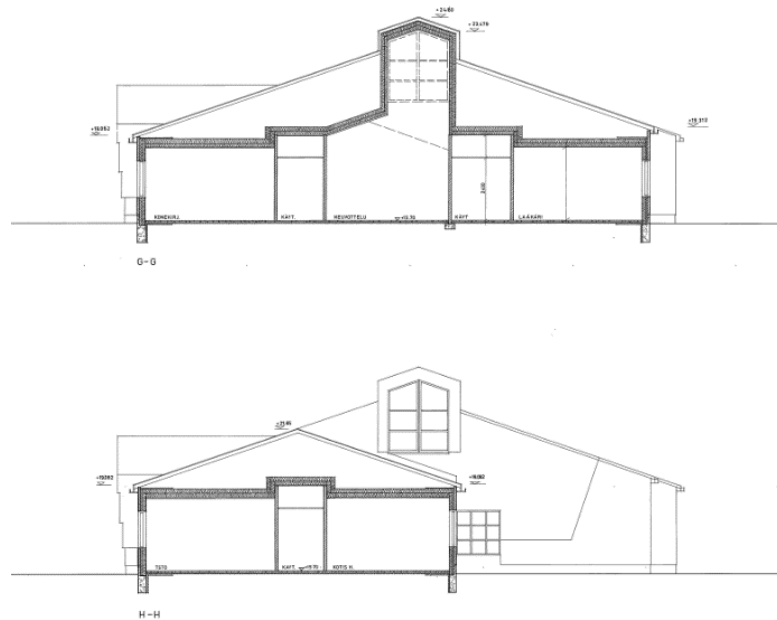
Kohteen rakenteet ja rakennustapa noudattelevat paljolti 1980-luvulle ominaisia tapoja ja tyynejä. Ulkoseinien kantavana rakenteena on 200 mm puurunko ja lämmöneristeenä mineraalivilla. Tuulensuoja on käytetty kipsilevyä, samoin sisäverhousmateriaalina. Ulkoverhous on puhtaaksimuurattua harjattua hormireikätiiltä, sävyltään Soinlahden punainen. Sauma on vaalean harmaa. Osin julkisivuverhouksena on myös puupaneelia ja -rimoitusta. Kantavana rakenteena on osittain myös liimapuupalkkeja ja -pilareita.

Alapohjana on maanvarainen laatta ja perustuksena niin sanottu valesokkelirakenne, joka oli 1980-luvulla varsin yleinen. Vesikatto on konesaumattu teräspeltikatto. Kattomuotona harjakatto, joka polveilee muodostaen erikorkuisia osia. Katon kantavana rakenteena on pääosin naulalevyristikot, mutta joillakin osilla liimapuupilari- ja -palkkirakenne. Vaihteleva huonekorkeus ja joissakin tiloissa vinot sisäkatot ovat edellyttäneet vaihtelevuutta ja soveltamista myös kattorakenteilta.

Väliseinät ovat joko runkorakenteisia kipsilevyseinä tai puhtaaksi muurattuja savitiili- ja kalkkihiekkakiviseiniä. Välipohja on joiltakin osin ontelolaattarakenteinen.

Ulko-ovet ovat lasiaukollisia puu- ja teräsovia, ikkunat puolestaan 3-lasisia puuikkunoita. Osa ikkunoista on alumiinipintaisia.

Sisäpuoliset pinnat on tehty paljolti ajan tyylin mukaan: seinien levytys on tasoitettu ja maalattu, paneelipinnat on kuultokäsitelty ja tiiliseinät maalattu. Lattioiden pintamateriaalina on kvartsvinyylilaattaa ja muovimattoja. Kattopintoja peittää suurelta osin akustointilevyt, mutta varsinainen verhous on maalattua kipsilevyä ja paikoin lakattua paneelia.

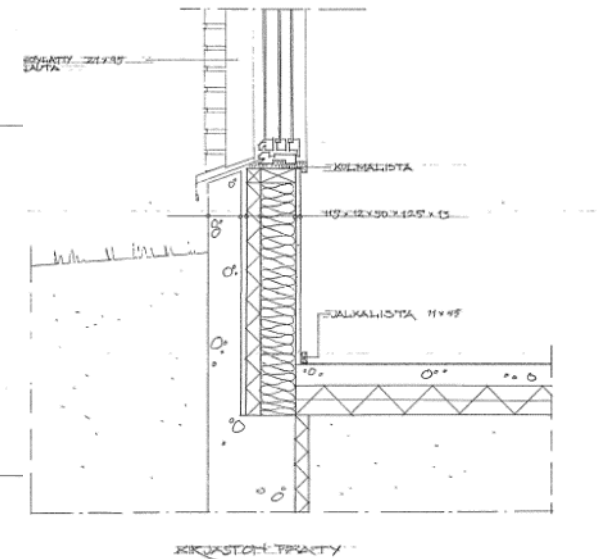

Terveyskeskus-osan leikkauksia.

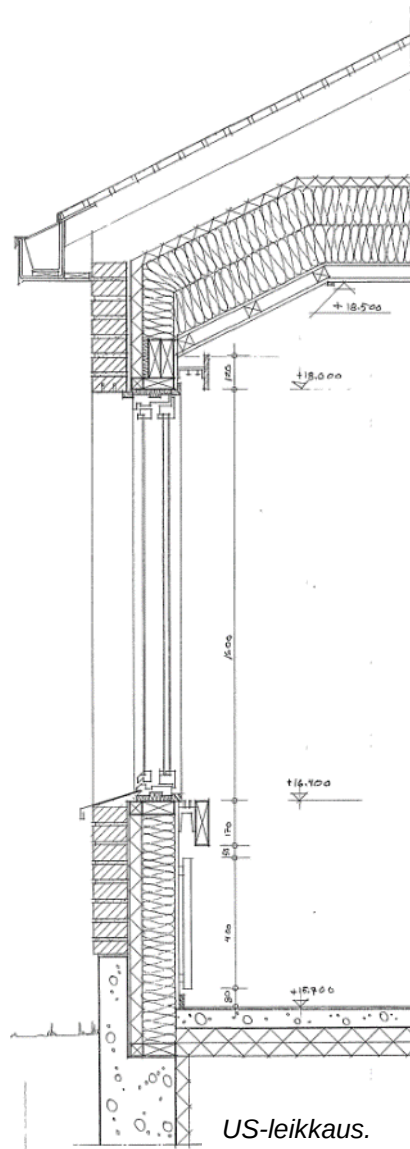
4.4 Työtavat

Rakentaminen tapahtui Oulun koulun yksilöllisten kohteiden tapaan paljolti rakennuspaikalla, koska runko on paikalla tehty ja julkisivut paikalla muuratut. Lopputuloksena on siisti käsityön jälki. Toki esimerkiksi kattoristikot olivat tehdasvalmisteisia naulalevyristikoita, ja ikkunat ja ovet niinikään asennusvalmiita paketteja. Rakennuksen muutamat portaat ovat paikalla valettuja betoniportaita sekä mittojen mukaan tehtyjä teräsrunkoisia puuportaita.

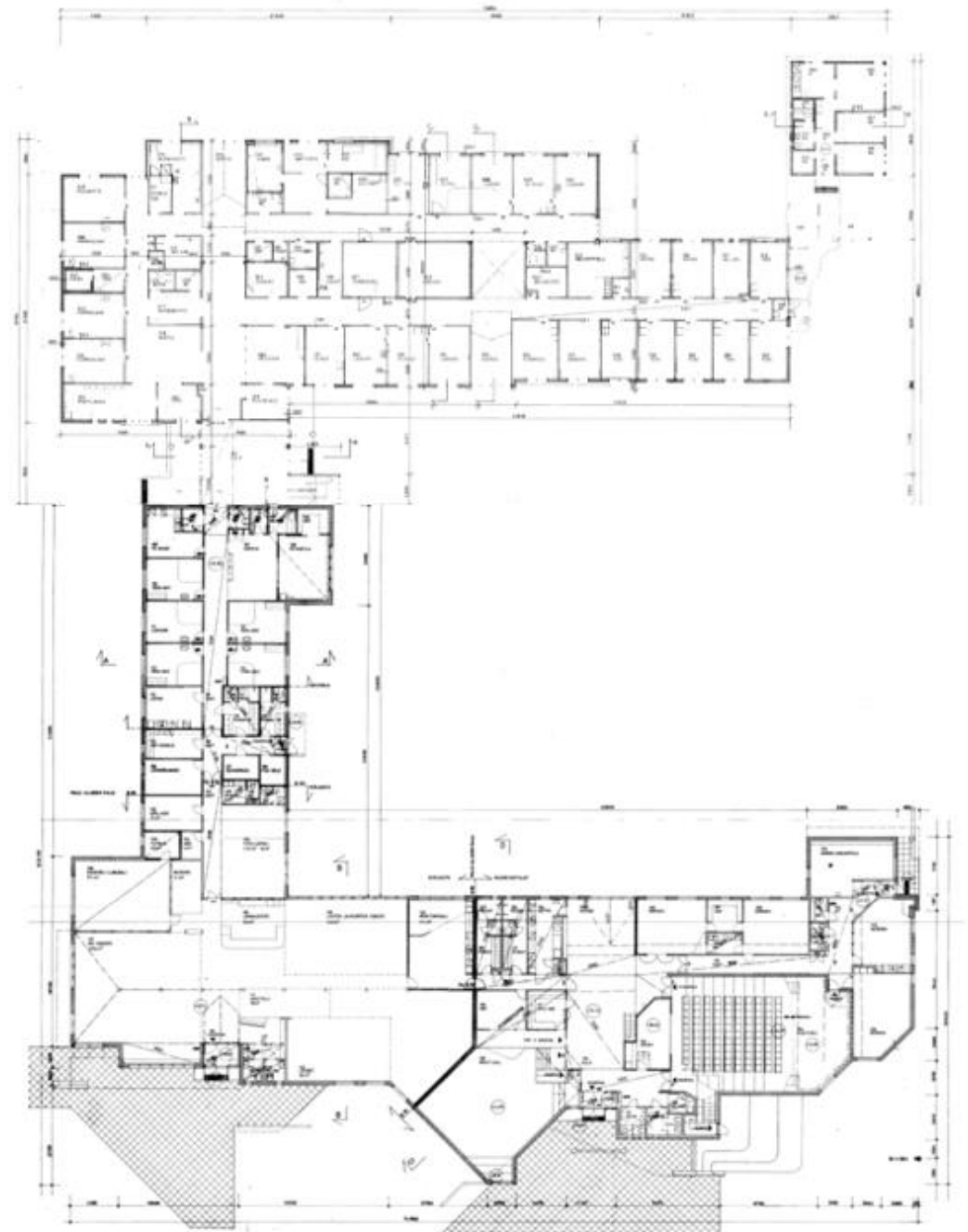
Muuraustyö on ollut aikaa vievä vaihe, sillä suoran seinän lisäksi rakennus sisältää jonkin verran tiilirakenteisia detalleja.

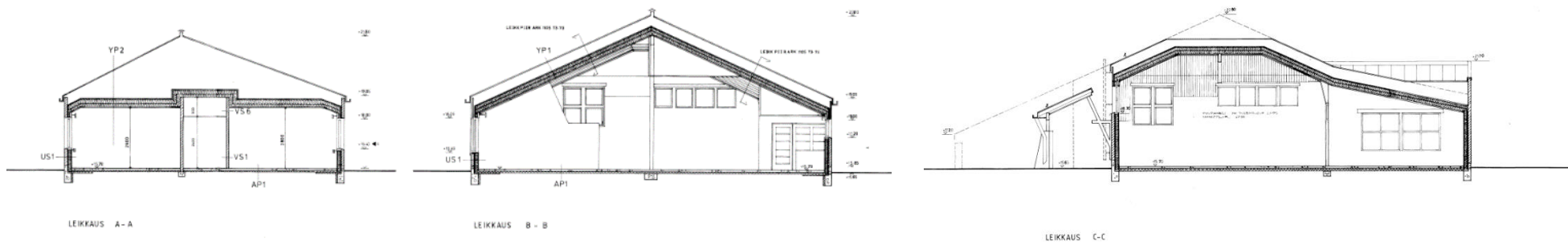

Perustuksen ja alapohjan liittymä ulkoseinään kirjaston päädyssä.

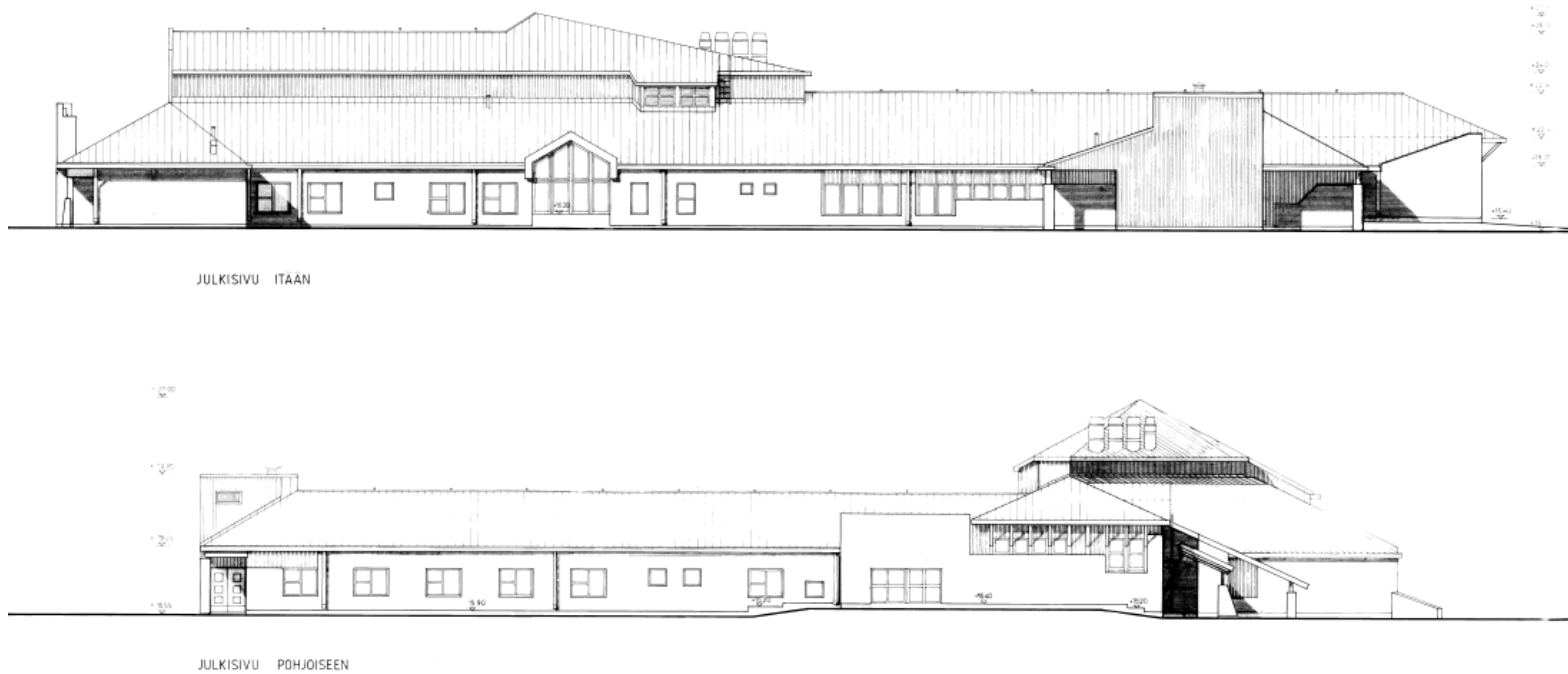

Pohjapiirros.

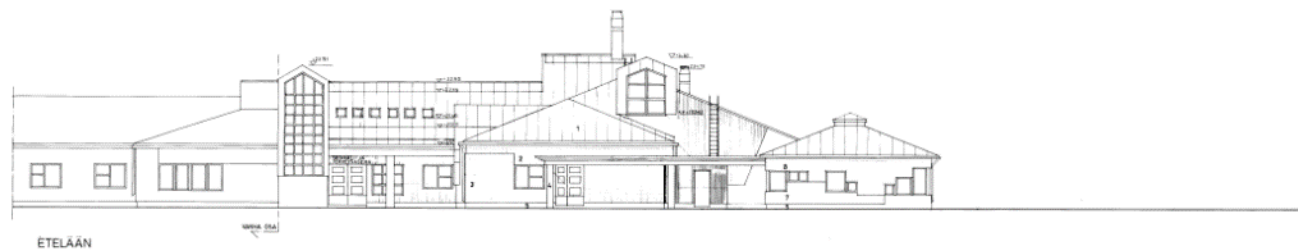
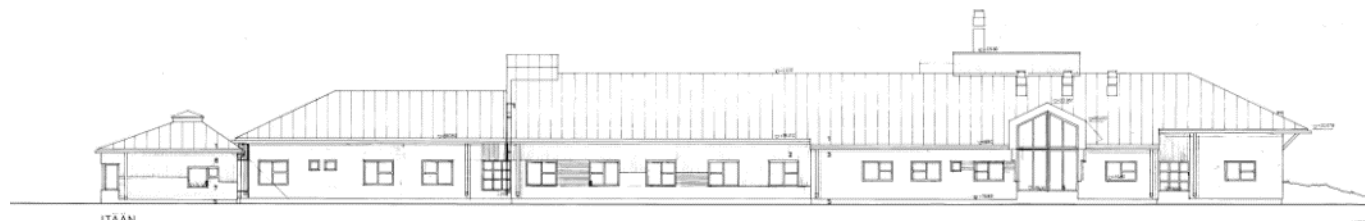
1. vaiheen leikkauksia.

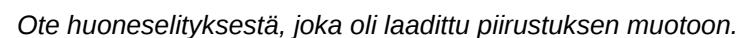
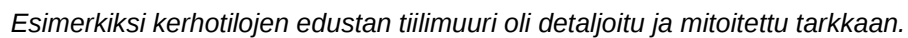
1. vaiheen julkisivuja.

- 1 HUOPIPINNOSTETTU TERÄSOHUTUEVY 6X 17 MAALARN VALKOKEN
- 2 PISTYLAUDOTUS, MAALAUUS VÄRI MONICOLOR 003
- 3 POLTETTU SAUTILLI SORLANDEN PUNAINEN, HARTAJU
- 4 BETONIPILARI, MAALAUUS VÄRI 003
- 5 BETONISOPPELI, MAALAUUS VÄRI 003
- 6 PUUSEKKA, PUUVU, MAALAUUS VÄRI MONICOLOR 003
- 7 VAAKAPANELI, MAALAUUS VÄRI MONICOLOR 003
- 8 PISTYLAUDOTUS, MAALAUUS VÄRI MONICOLOR 003

2. vaiheen julkisivuja.

4.5 Ulkoarkkitehtuuri

Rakennuksen ulkoarkkitehtuuria leimaavat paikalla muurattu punatiiliseinä huomaamattomalla vaaleanharmaalla saumalla, vaalea saumattu teräspeltikate sekä vaihtelevarytmiset ja -muotoiset ikkunat. Julkisivuja rytmittävät myös valkoiseksi maalatut puuosat, joissakin kohdin polveileva sokkelin korko, korkeat lyhtymäiset ikkunaseinät ja lukuiset katokset. Lisäksi valkoiseksi maalattuja pystyrimoituksia on erityisesti rakennuksen länsi- ja lounaissivuilla. Katoksia kannattelevat pilarit ja palkit ovat jyrkeviä, ja ne on pääosin jätetty näkyviin.

Seinälinjoja ja katosten reunoja on viistottu, ettei kokonaisuus näytä kurinalaisen suorakulmaiselta.

Ulko-ovet ovat pääasiassa lasiaukollisia teräsovia, mutta osa puuovia. Niiden lasiaukot ovat ruutumuodostelmassa.

Ilmanvaihdon poistoputket ja eteläiseen julkisivuun integroitu savupiippu on jätetty selkeästi näkyviin, mutta niiden materiaali ja värit on sopeutettu muuhun julkisivuun.

Myös pihamateriaalien ilmeeseen oli kiinnitetty huomiota. Kaijontorin puoleinen piha-alue oli päällystetty harmailla ja punaisilla betonikivillä muodostaen osalle pihaa leveän raidoituksen.

*Tämän sivun kuvat on otettu pian rakennuksen valmistumisen jälkeen.
(kuvat Oulun kaupunki)*

4.6 Sisäarkkitehtuuri

Rakennuksen toiminnot on suunniteltu niin, että sisätilat ovat yhteydessä toisiinsa. Merkittävimpien tilojen huonekorkeus on suurempi kuin muualla. Terveystieteiden tilat sisältävät luonteensa vuoksi paljon pieniä huonetiloja, kun taas kirjasto ja nuorisotila ovat avarampia.

Rakennuksen sisäpuolinen arkkitehtuuri perustuu monipuolisiin pintamateriaaleihin, väreihin ja polveileviin muotoihin. Myös kattolyhtyjen kautta tuleva ylävalo on tiloille luonteenomaista. Puuta on näkyvillä melko paljon, ja sitä on käytetty myös detaljointiin.

Lattioissa on pääosin kvartsivinyylilaattaa ja märkätiloissa klinkkerilaattaa. Joissakin tiloissa on parkettia.

Seinät ovat maalattua kipsilevyä sekä maalattua tiiliseinää, pieniltä osin puuta.

Kattopintoina on lähinnä kipsilevyä, mutta laajoja alueita peittävät akustointilevyt. Puisia detaljeja on runsaasti.

Kirjasto

Kirjastosali on luonteeltaan avara ja korkea. Kattomuoto on vaihteleva, ja salia valaisevat muun muassa kattolyhtymäiset yläikkunat. Puu on vahvasti läsnä yksityiskohdissa ja kalusteissa.

Kirjaston työhuoneet ja muut aputilat ovat luonteeltaan neutraaleja.

Kuvia kirjastosta alkuperäisessä asussaan. (kuvat Oulun kaupunki)

Nuorisotila

Nuorisotila koostui pienestä kahvio-kokoontumistilasta, kahdesta eri luonteisesta pelitilasta, joista toinen oli pieni liikuntasali, toinen vapaa-muotoisempi biljardisali, ohjaajien työtiloista sekä lasten kerhokäytön mahdollistavista pienemmistä kokoontumishuoneista.

Nuorisotilan materiaalit ja värit noudattelevat pääpiirteissään rakennuksen yleistä linjaa, mutta siellä on muutamia erilaisia tiloja, joiden luonnetta on korostettu erilaisella käsittelyllä. Muun muassa pelitilana toimivan tasanteen lattia on mosaiikkiparkettia ja seinillä on polveilevaa koristerimoitusta. Tilan katossa on erikoinen valaisinpatteristo.

Pienenä yksityiskohtana: liikuntasalin parvikatsomon detaljit oli suunniteltu varsin huolella.

Kuvia nuorisotilasta. (kuvat Oulun kaupunki)

Kerhotilat

Rakennuksen eteläisessä osassa nuorisotilojen yhteydessä sijaitsevat lasten päiväkerhotilat. Niissä on käytetty hieman enemmän värejä, ja sijaitseepa tilassa myös takka.

Kuvia kerhotilasta. (kuvat Oulun kaupunki)

Neuvola

Neuvolan tilat sijoittuivat ensimmäisen rakennusvaiheen itäiseen siipeen, eli nyttemmin kirjaston ja terveysaseman väliseen niveleen. Tilat olivat melko neutraaleja ja hillittyjä verrattuna esimerkiksi nuorisotilan vaihtelevampaan ilmiasuun.

Neuvolan odotushuone ja käytävä. (kuvat Oulun kaupunki)

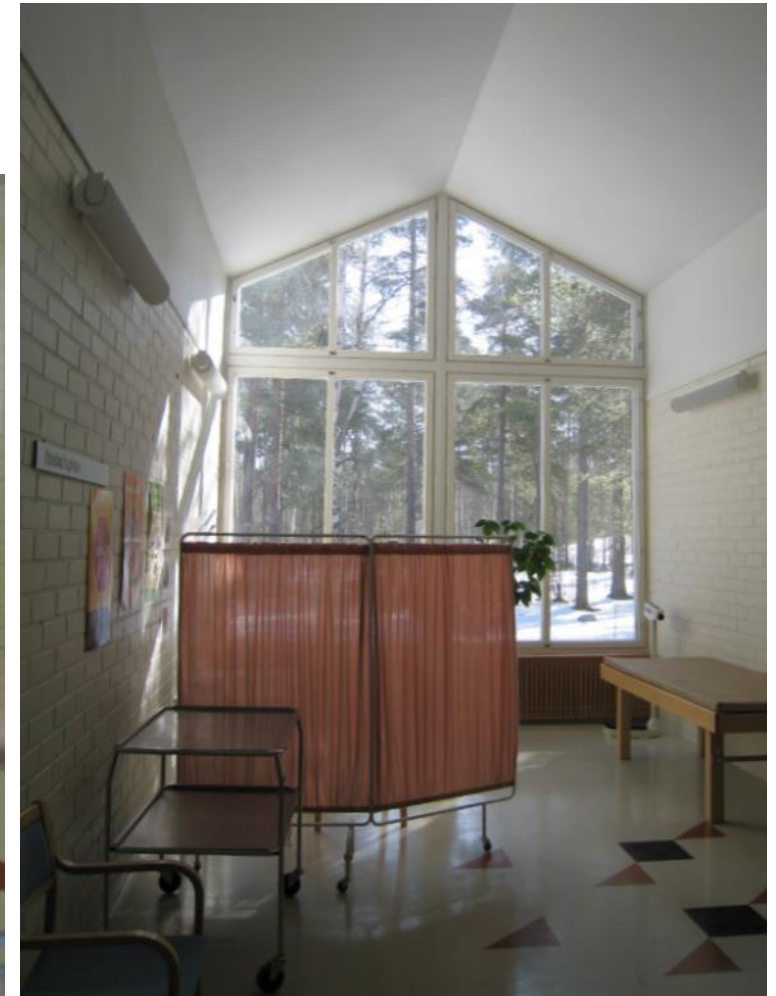

Terveyskeskus

Terveyskeskuksen sisätilojen arkkitehtuuri perustuu hienovaraisiin detaljeihin ja suuriin vaa-leisiin pintoihin. Käytäviä rytmittävät odotustilat, joista avautuu näkymä ulos korkeiden katon muotoon suunniteltujen ikkunoiden kautta. Nämä tilat ovat jopa juhavia muuten melko standardimaisessa terveyskeskusmiljöössä.

Työntekijöiden taukotilassa on mielenkiintoinen reliefiseinä ja kattolyhty, joista on piirros ja kuva raportin takasivulla.

*Terveyskeskuksen tiloja ja ilman-
vaihtoritilän kehys sisäkatossa.
(kuvat Oulun kaupunki)*

*Terveyskeskuksen tiloja. Alla muun muassa hammashoitolan hoituhuone.
(kuvat Oulun kaupunki)*

Talonmiehen asunto

Terveyskeskussiiven kaakkoispuolella, hieman muusta rakennuksesta irti, sijaitsee puurakenteinen talonmiehen asunto, joka sittemmin on muutettu kotisairaanhoidon tukikohdaksi. Asunnon sisätilat ovat paljolti tavanomaisen 1980-luvun kodin tyylliset.

Väestönsuoja

Erillinen VSS-rakennus on ulospäin melko komea, mutta sisätilat ovat ennen muuta käytännölliset, eikä niiden arkkitehtuuriin ole panostettu samalla tavalla kuin muussa rakennuksessa.

Talonmiehen asunnon keittiö ja VSS-tila sisältä. (kuvat Oulun kaupunki)

5 Nykytila

5.1 Muutokset

Rakennukseen on tehty vuosien aikana lukuisia pieniä muutoksia. Suurin osa niistä on pieniä väliseinä- tai materiaali muutoksia, joilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta rakennuksen ominaisuuksiin tai arkkitehtuuriin. Sen vuoksi tässä ei kerrota muista muutosvaiheista kuin vuoden 2010 perusparannuksesta.

Perusparannuskin keskittyi ennen muuta talon tekniikkaan. Samalla uusittiin jonkin verran sisäpuolisia pintoja, kuten alakatot ja seinäpinnat, ja osin lattiapinnat. Kaksi takkaa poistettiin. Ulkopuolisia muutoksia ei juurikaan tullut – ainoastaan joitakin yksittäisiä ilmanvaihtoritilöitä saatettiin uusia. Väestönsuojan läheisyyteen tosin tehtiin uusi 49 m² laajuinen kalustovara-asto.

Rakennuttajan mukaan perusparannusvaiheen suunnittelun lähtökohtana oli tavoitella rakennukselle vähintään 25 vuoden käyttöikää.

Perusparannuksen arkkitehtina toimi Kari Huotari, jolla oli hyvä tuntuma rakennukseen, sillä hän oli piirtänyt osan alkuperäisistä piirustuksista ollessaan Arkton Suunnitteluryhmä Oy:n palveluksessa 1980-luvulla.

Sisäpihaan kohdistui kaksi muutoskierrosta. Vuonna 2007 pieni metsikkö muutettiin leikki- puistoksi, ja jo vuonna 2011 piha peruskorjattiin leikkitilan varusteiden, pelikenttien, aitojen, porttien, joidenkin pinnoitteiden ja valaistuksen osalta.

5.2 Kuvia nykytilasta

Seuraavilla sivuilla on lokakuussa 2019 otettuja valokuvia rakennuksesta, sekä sisä- että ulko- puolelta. Ne kartoittavat rakennuksen ja lähiympäristön nykytilaa.

5.3 Säilyneisyys

Rakennukseen kohdistuneet pienet yksittäiset muutokset selvinnevät parhaiten tämän raportin säilyneisyyskaavioista. Ne ovat olleet luonteeltaan lähinnä väliseinämuutoksia ja yksittäisten tilojen pieniä käyttötarkoituksimuutoksia, sekä pintamateriaalien uusimisia.

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että arkkitehtuuriltaan rakennus on säilynyt varsin hyvin alkuperäisen kaltaisena, ja pinnat ovat suurimalta osin ehjiä ja siistejä.

Esimerkiksi talonmiehen asunnon käyttötarkoituksen muutos kotisairaanhoidon tukikohdaksi sujui varsin vähäeleisesti – vain löylyhuoneesta tuli varastotila, muutoin asunnon huonetilat soveltuivat uuteen käyttötarkoitukseen sellaisenaan.

Rakennukseen on tehty lukuisia kuntotarkastuksia, -arvioita ja -tutkimuksia. Viimeisin laajempi raportti on Kiwa Inspectan vuonna 2018 tekemä kuntoarvio, jonka mukaan rakenteet, pinnat ja tekniikka tarvitsevat jo lähitulevaisuudessa laajoja korjauksia.

1997	Neuvolan muutos
2003	Terveysaseman muutos
2004	Neuvolan muutos
2005	Terveysaseman muutos
2007	Pihan muutos
2010	Perusparannus
2011	Sisäpihan muutos
2019	Pieniä rakenteellisia korjauksia

Muutokset aikajärjestyksessä:

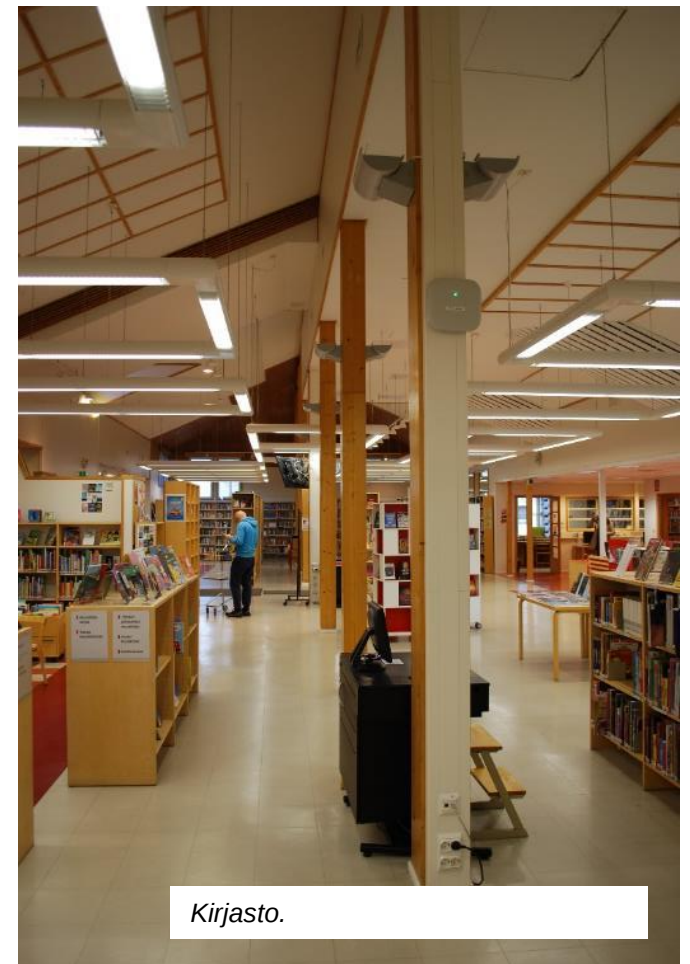

Terveyskeskuksen sisääntuloaula.

Terveyskeskuksen tiloja.

Kirjasto.

Nuorisotila.

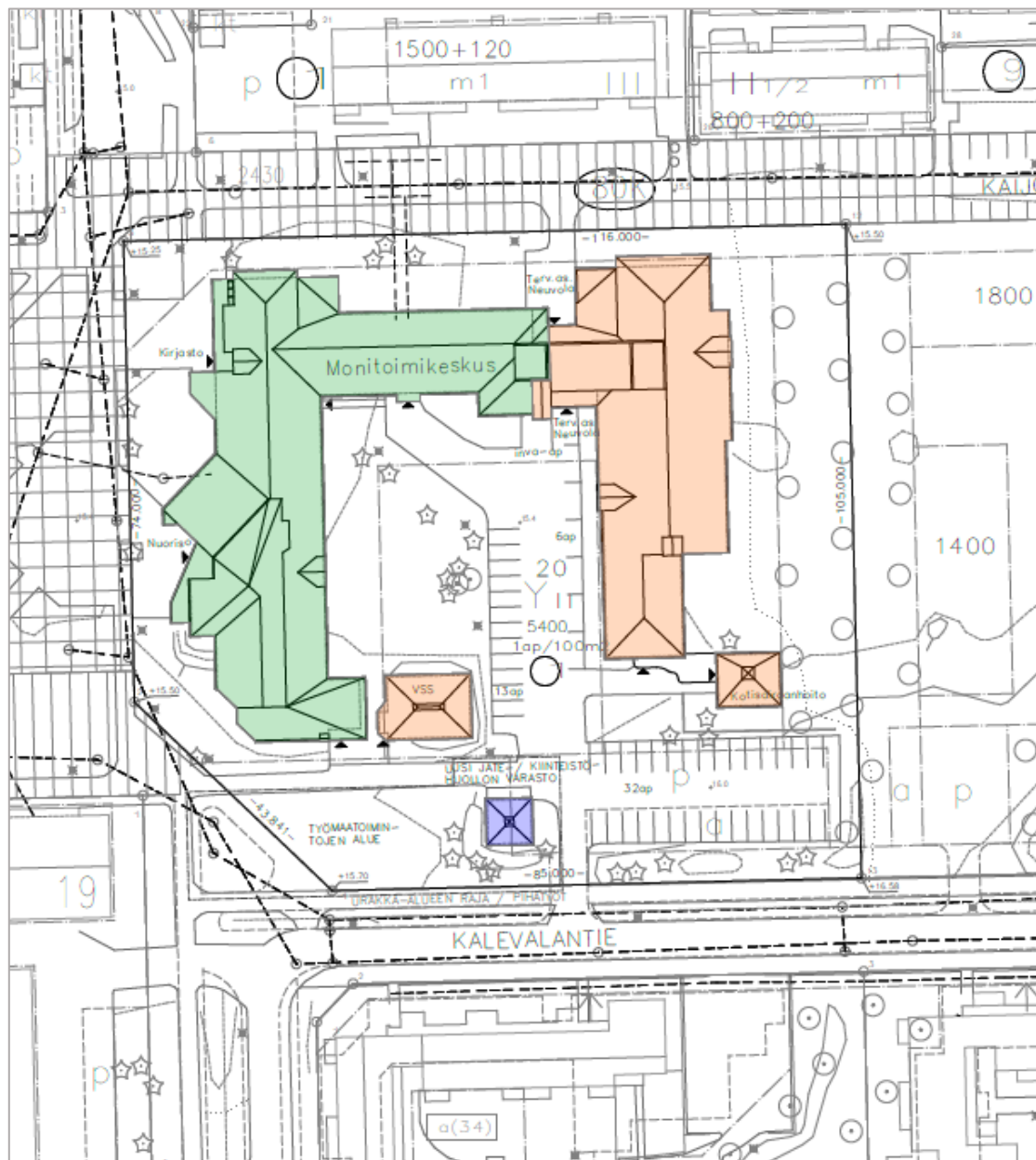

I-rakennusvaiheen nykytilaa eri puolilta.

II-rakennusvaiheen nykytilaa eri puolilta.

Rakentamisen vaiheet kaaviona

I vaihe 1984

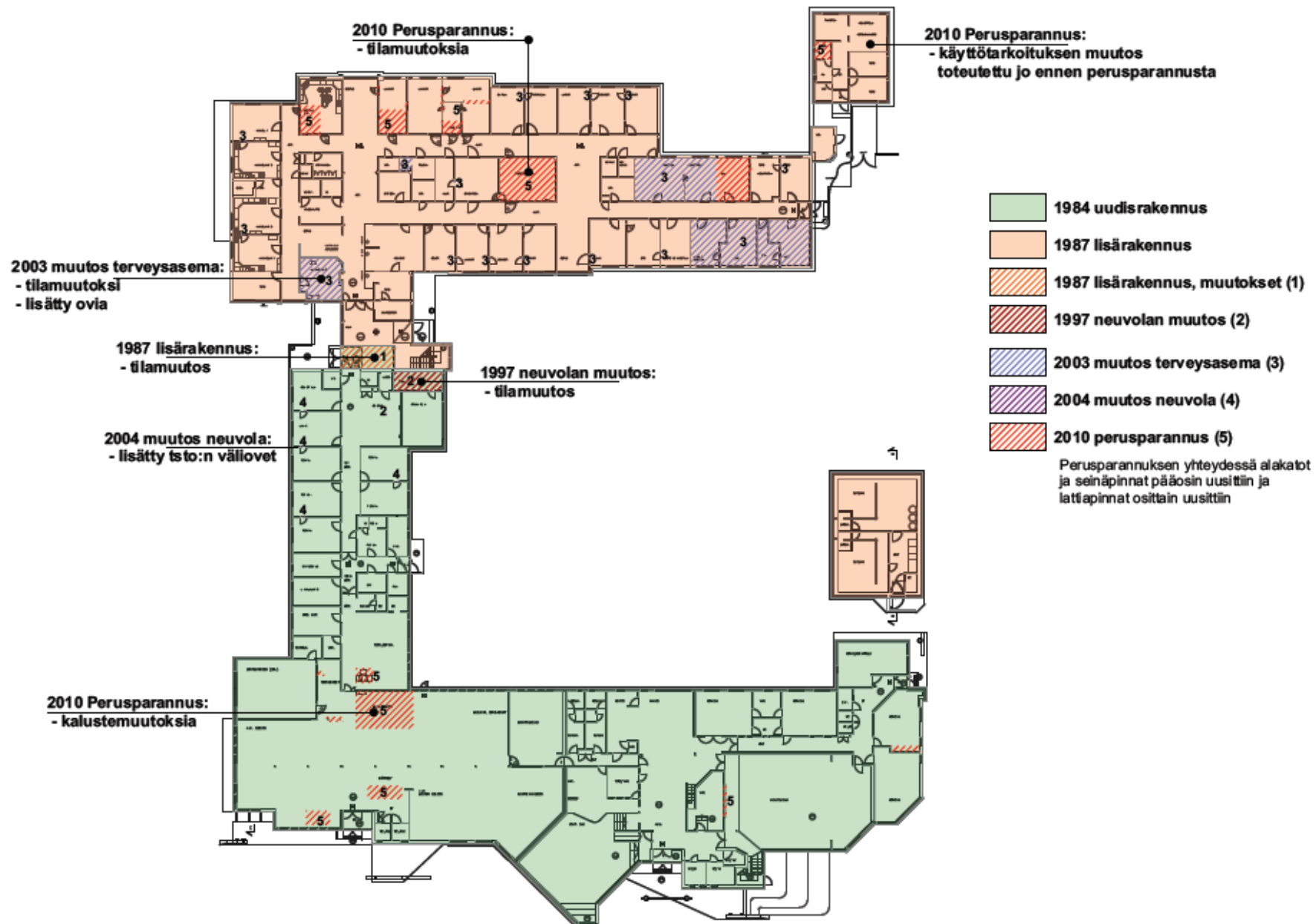
II vaihe 1987

Kalustovarasto 2010

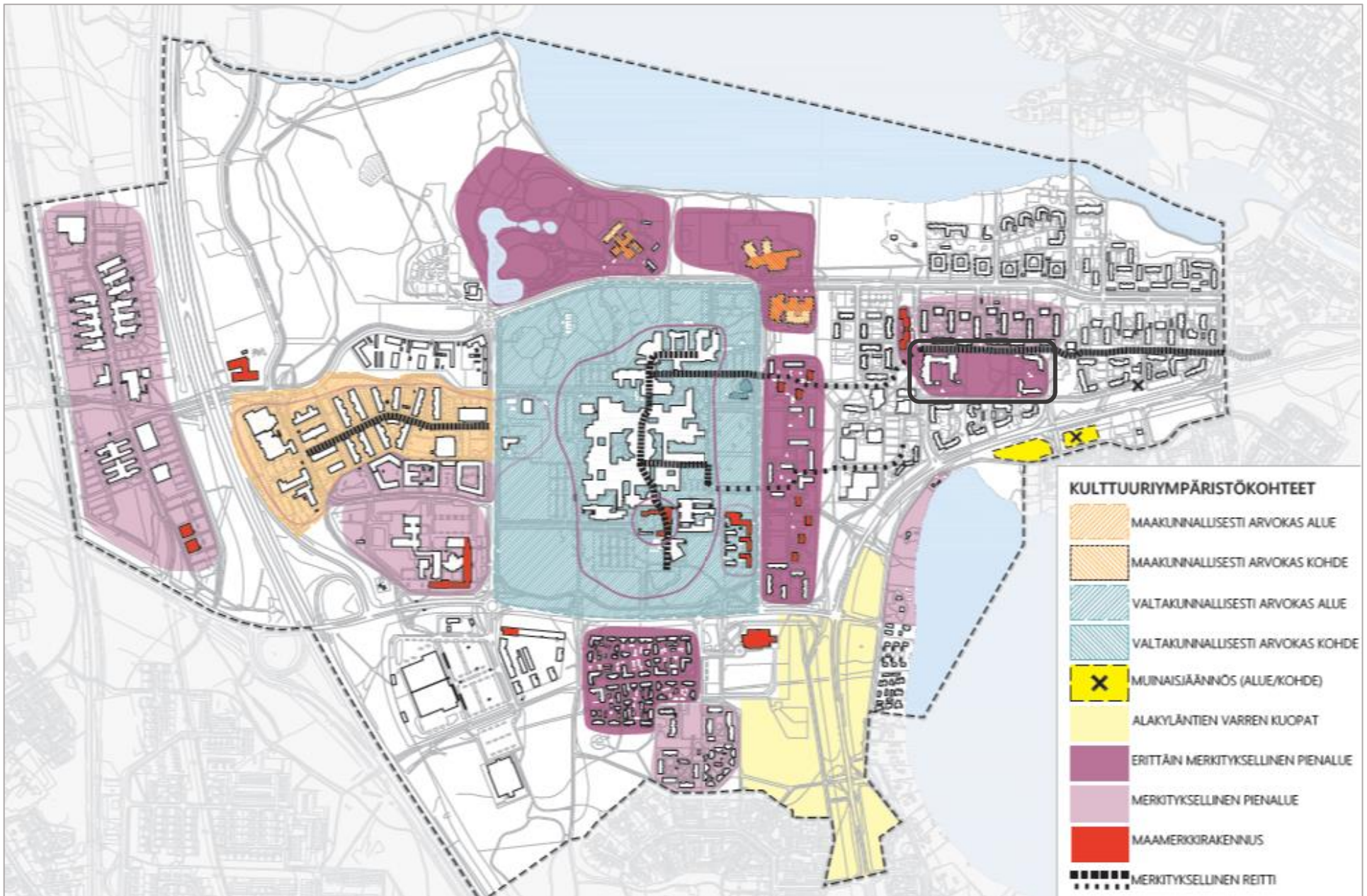
Piha-alue on uudistettu 2011, jolloin piha-järjestely suunniteltiin osittain uusiksi, ja pinnoitteita sekä leikkialueen varustelua uusittiin. Lisäksi muutamia puita poistettiin.

Säilyneisyyskaavio 1.krs

Säilyneisyyskaavio 2.krs

Linnanmaan – Kaijonharjun alueelle on valmistunut kesällä 2019 kaavarunkosuunnitelma, joka alueen kulttuuriympäristökohteita arvioidessaan määrittelee korttelin 20 erittäin merkitykselliseksi pienalueeksi.

6 Yhteenveto

1980-luku oli Suomessa vilkasta rakentamisen aikaa niin yksityisellä kuin julkisella puolella. Lainsäädäntö kasvatti kuntien tehtäviä, ja siksi muun muassa päiväkoteja rakennettiin paljon. Palveluja hajautettiin myös lähiöihin. Tuohon ajanjaksoon sijoittuu myös Kaijonharjun monitoimitalon synty. Oulun kaupunki tilasi vuonna 1983 Arkton Suunnitteluryhmä Oy:ltä suunnitelmat kasvavan Kaijonharjun asukkaiden tarvitsemille julkisille palveluille. Kirjasto, neuvola, päiväkotit ja nuorisotilat haluttiin sijoittaa saman katon alle monitoimitalo-konseptin mukaisesti. Suunnitelmat laadittiin arkkitehti Seppo Huttu-Hiltusen johdolla noudatellen tuolloin ajankohtaisen Oulun koulun arkkitehtuuriasenteen muutokieltä.

Rakennuksesta tuli matala – suurimmalta osin yksikerroksinen, punatiiliverhoiltu ja harjakattoinen. Seinälinjat ja kattomuodot olivat polveilevia ja ikkunat monimuotoisia. Vankkojen pilareiden kannattelemaat katokset sekä puiset ritiläseinämät elävöittivät julkisivua.

Paria vuotta myöhemmin Arkton sai suunnitella rakennukselle jatko-osan. Siinä kiinteistö täydentyi terveysasemalla, johon sijoittuivat myös hammashoidon tilat sekä erillinen talonmiehen asunto. Tässä vaiheessa tehtiin myös väestönsuoja erilliseen rakennukseen. Uusi osa noudatteli pitkälti ensimmäisen vaiheen muotokieltä.

Kokonaisuudesta muotoutui U-muotoinen rakennusmassa, johon jäi selkeä sisäpiha Kalevalantien puolelle.

Elinkaarensa aikana monitoimitaloon on tehty useita pieniä muutoksia ja korjauksia, joista merkittävin sijoittuu vuosiin 2009–2010. Tuolloin uusittiin lähinnä tekniikkaa mutta päivitettiin myös sisäpintoja, ja tehtiin vähäisiä käyttötarkoituksimuutoksia. Rakennuksen ulkoasu säilyi lähes koskemattomana.

Suurin muutos rakennuksen käytön kannalta tapahtui kesällä 2019, kun terveysaseman toiminnot siirtyivät muualle, ja lähes puolet rakennuksesta jäi tyhjilleen.

Monitoimitalon syntyvaiheessa 1980-luvulla Kaijonharjussa oli vielä melko vähän rakennuksia. Monitoimitalon lähialueilla oli toki rakennettu jo jonkin verran: pohjoispuolella oli kerrostaloalue ja länsipuolella pienen aukion takana muutamista rakennuksista koostuva ostoskeskus. Korttelin itäpäässä valmistui samaan aikaan päiväkotit, jonka piirteet niinkään noudattelivat Oulun koulun suuntausta, mutta eivät niin voimakkaasti kuin monitoimitalossa.

Monitoimitalon itäpuolella oleva tontti oli kaavoitettu matalille kerrostaloille, mutta niitä ei vielä tuolloin rakennettu. Kyseistä tonttia ei ole rakennettu myöhemminkään, ja siinä on edelleen pieni metsikkö.

Noin kilometrin päässä sijaitseva Oulun yliopiston kampus pitää Linnanmaan ja Kaijonharjun kaupunginosat vireinä ja kasvavina alueina. Tämä aiheuttaa luonnollisesti jatkuvia muutostarpeita myös alueiden käytössä, mikä edellyttää innovoivaa maankäytön suunnittelua. Monitoimitalo sijaitsee toiminnallisesti ja maan-

tieteellisesti varsin keskeisellä paikalla Kaijonharjun aluerakenteessa. Tämän vuoksi puolittain tyhjäksi jääneen rakennuksen tulevaisuutta joudutaan miettimään avoimin mielin – etenkin kun viereinen tontti on rakentamaton.

Alueen rakennuskanta on kauttaaltaan varsin nuorta. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta se on muotoutunut viimeisen kuudenkymmenen vuoden aikana. Yhtenäisiä tiettyä aikakautta edustavia suurempia aluekokonaisuuksia ei Kaijonharjussa juurikaan ole. Korttelit muodostavat ennemminkin eri vuosikymmeniä ja periaatteita edustavan monipolvisen kokonaisuuden.

Vaikka monitoimitalo on alueellinen merkkirakennus, ja toiminnallisesti merkittävä kaupunkilaisten kohtamispaikka, sitä ei ole määritelty maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi. Sen sijaan kolme lähistöllä sijaitsevaa Oulun koulun arkkitehtuuria edustavaa rakennusta on tuon aseman saanut. Näistä normaalikoulun rakennukset ovat tyylillisesti monitoimitalon lähisukulaisia.

Ulkoisesti tarkastellen monitoimitalo muodostaa arkkitehtuuriltaan eheän kokonaisuuden. Silti ensimmäisen ja toisen vaiheen toteutuksessa on havaittavissa hienoinen ero: toinen vaihe on massoitteeltaan yksinkertaisempi ja siitä puuttuvat ilottelevat katokset ja rimaseinämät, jotka luovat ensimmäisen vaiheen rakennukselle tunnistettavuutta.

Lisäksi käyttötarkoitusten erilaisuus on tuonut myös sisätilojen järjestelyyn selvän eroavaisuuden: itäinen terveyskeskuksen puoli perustuu vahvasti käytävien varsille sijoittuviin pieniin huoneisiin, kun taas läntinen ”kulttuuripuoli” on tiloiltaan monipuolisempi ja torimaisiin yhteistiloihin tukeutuva.

Kaijonharjun monitoimitalon arvo perustuu ennen kaikkea kahteen seikkaan: toiminnalliseen luonteeseensa asukkaiden kohtaamispaikkana sekä arkkitehtoniseen tunnistettavuuteensa keskeisellä paikalla. Se on kaupunkikuvassa yksi kaupunginosansa merkkirakennuksia, mutta merkittävä myös Oulun koulun arkkitehtuurin edustajana.

Lähteet

Arkistot

Liikelaitos Oulun Tilakeskuksen arkisto

Ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut
Solistinkatu 2, 90140 Oulu

- rakennustyöselitykset
- työmaakokouspöytäkirjat
- piirustukset
- kuntotutkimusraportit
- valokuvia vuosien varrelta

Kirjalliset lähteet

Ylimaula, Anna-Maija, Niskasaari, Reijo & Okkonen, Ilpo. The Oulu School of Architecture. Arkkitehtuurin Oulun koulu. Rakennustieto, Helsinki, 1993.

Muut painetut lähteet

Vartola, Anni. Kuritonta monimuotoisuutta. Postmodernismi suomalaisessa arkkitehtuurikeskustelussa. Väitöskirjatutkimus. Aalto-yliopiston julkaisusarja. 2014.

Arkkitehti 6/2011. Liike ja vastaliike. Vaikutelmia suomalaisesta postmodernismista. s.10–21.

Haastattelut

Sähköpostihaastattelu Eero Keränen, projektipäällikkö, Oulun tilapalvelut -liikelaitos, 20.11.2019

Puhelinhaastattelu Harri Lindroos, arkkitehti, Arkton Suunnittelu-ryhmä Oy, 26.11.2019

Puhelinhaastattelu Kari Huotari, arkkitehti, Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy, 28.11.2019

Sähköiset lähteet

Oulun kaupunki, Ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut

Karttakauppa -palvelu
<https://karttakauppa.ouka.fi>

Oulun kaupunki, Ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut

Kaijonharju ja Linnanmaa. Rakennuskannan inventointi 2019.
https://www.ouka.fi/documents/64220/16662319/Kaijonharju-Linnanmaa_inventointi_14.6.2019_pieni.pdf

Oulun kaupunki, Ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut

Linnanmaa - Kaijonharju. Kaavarunkoraportti 11.6.2019.
<https://www.oukapalvelut.fi/tekninen/Suunnitelmat/Projektikortti.asp?ID=1105> Luettu 25.11.2019.

Maanmittauslaitos

Karttapaikka -palvelu
<https://maanmittauslaitos.fi/karttapaikka>
Vanhat painetut kartat -palvelu
vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi

